

DÖNEM: 1

YASAMA YILI: 1989/5

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

CUMHURİYET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

27'inci Birleşim
4 Ocak 1990, Perşembe

İÇİNDEKİLER

Sayfa:

I. GELEN EVRAK

5990-5991

II. BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI:

A- ONAYA SUNULANLAR:

1. Başbakanlığın Güvenlik Kuvvetleri Mahkemesiyle ilgili Güvenlik Kuvvetleri Yargıtayının Kuruluş ve Yargılama Usulü (Değişiklik) Yasa Tasarısının (Y.T.NO:379/5/89) ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresi. 5994
2. Başbakanlığın Elektrik (Değişiklik) Yasa Tasarısının (Y.T.No:384/5/89) ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresi. 5995
3. Başbakanlığın Yeniden Değerlendirme ve Mali Düzenleme Yasa Tasarısının (Y.T.NO:383/5/89) ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresi. 5996
4. İdari ve Sosyal İşler Komitesi Başkanlığının Çevre Yasa Tasarısının (Y.T.NO:309/4/88) ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresi. 5997
5. İdari ve Sosyal İşler Komitesi Başkanlığının Üst Kademe Yöneticileri (Değişiklik NO:3) Yasa Tasarısının (Y.T.NO:300/5/88) ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresi. 5998

B- BİLGİYE SUNULANLAR:

1. Yurt dışına gidecek olan Dışişleri ve Savunma Bakanı Sayın Kenen Atakol'a İçişleri, Köyişleri ve Çevre Bakanı Sayın Olgun Paşalar'ın vekâlet etmesinin uygun bulan Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi. **5994**

III. GÖRÜŞÜLEN TASARILAR:

1. Üst Kademe Yöneticileri (Değişiklik NO:3) Yasa Tasarısı (Y.T.NO:378/5/89) ve İdari ve Sosyal İşler Komitesinin Tasarıya İlişkin Raporu. **5901-6006**
2. Çevre Yasa Tasarısı (Y.T.NO:309/4/88) ve İdari ve Sosyal İşler Komitesinin Tasarıya İlişkin Raporu.(Devam) **6007-6049**

TASARILAR

1. Çıracılık ve Meslek Eğitimi (Değişiklik) Yasa Tasarısı (Y.T.No:382/5/89) (Başkanlığa geliş tarihi:27.12.1989) (İdari ve Sosyal İşler Komitesi) (Halkın bilgisine)
2. Yeniden Değerleme ve Mali Düzenleme Yasa Tasarısı (Y.T.No:383/4/89) (Başkanlığa geliş tarihi:27.12.1989) (Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesine (Halkın bilgisine)
3. Elektrik (Değişiklik) Yasa Tasarısı (Y.T.No:384/5/89) (Başkanlığa geliş tarihi:27.12.1989) (Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesine (Halkın bilgisine)

RAPORLAR

4. Devlet Üretim Çiftlikleri Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasa Tasarısı (Y.T.No:167/2/87) ve Kuruluş Yasa Tasarılarını İnceleme Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu (Başkanlığa geliş tarihi:25.12.1989)
5. Yüksek Öğrenim ve Dışilişkiler Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasa Tasarısı (Y.T.No:257/3/88) ve Kuruluş Yasa Tasarılarını İnceleme Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu (Başkanlığa geliş tarihi:27.12.1989)
6. Kıbrıs Türk Devlet Tiyatroları (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasa Tasarısı (Y.T.No:181/2/87) ve Kuruluş Yasa Tasarılarını İnceleme Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu (Başkanlığa geliş tarihi:27.12.1989)
7. Başbakanlık (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) (Değişiklik) Yasa Tasarısı (Y.T.No:362/4/89) ve Kuruluş Yasa Tasarılarını İnceleme Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu (Başkanlığa geliş tarihi: 27.12.1989)
8. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasa Tasarısı (Y.T.No:368/4/89) ve Kuruluş Yasa Tasarılarını İnceleme Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu (Başkanlığa geliş tarihi:27.12.1989)

YAZILI SORU VE YANITLARI

9. Toplumcu Kurtuluş Partisi Gazi Mağusa Milletvekili Sayın Mehmet Altınay'ın, "Beyarmudu Belediyesi İdare Amiri" ile ilgili Yazılı Sorusuna (289/5/89) İçişleri, Köyişleri ve Çevre Bakanlığının Yanıtı (Başkanlığa geliş tarihi:26.12.1989) (Soru Sahibine)

10. Toplumcu Kurtuluş Partisi Gazi Mağusa Milletvekili Sayın Hüseyin Angolemlî'nin, "Öğretmen Kolejine Alınan Öğrenciler" ile ilgili Yazılı Sorusuna (Y.S.No:296/5/89) Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığının Yanıtı (Başkanlığa geliş tarihi: 26.12.1989) (Soru Sahibine)
11. Toplumcu Kurtuluş Partisi Lefkoşa Milletvekili Sayın Ergün Vehbî'nin, "Sosyal Sigortaların ilaç Tüketimi ile ilgili Soruşturma Sonuçlarına" ilişkin Yazılı Sorusu (Y.S.No: 298/5/89) (Başkanlığa geliş tarihi:27.12.1989) (Soru Sahibine)
12. Toplumcu Kurtuluş Partisi Lefkoşa Milletvekili Sayın Ergün Vehbî'nin, "Kepek ve Sütte Bulunan Kanserojen Kalıntılar ile ilgili Yazılı Sorusuna (Y.S.No:292/5/89) Tarım ve Orman Bakanlığının Yanıtı (Başkanlığa geliş tarihi:28.12.1989) (Soru Sahibine)
13. Toplumcu Kurtuluş Partisi Gazi Mağusa Milletvekili Sayın Mehmet Altınay'ın, Paşaköy'ün Su Sorunu ve Hayvancılarının Sütlerinin Alınmaması" ile ilgili Yazılı Sorusuna (Y.S.No: 293/5/89) Başbakanlığın Yanıtı (Başkanlığa geliş tarihi: 3.1.1990) (Soru Sahibine) *
14. Başbakanlığın, Güvenlik Kuvvetleri Mahkemesi ile Güvenlik Kuvvetleri Yargıtayının Kuruluş Yargılama Usulü (Değişiklik) Yasa Tasarısının (Y.T.No:379/5/89) ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresi (Başkanlığa geliş tarihi:25.12.1989)
15. Başbakanlığın Elektrik (Değişiklik) Yasa Tasarısının (Y.T.No:384/5/89) ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresi (Başkanlığa geliş tarihi:27.12.1989)
16. Başbakanlığın, Yeniden Değerleme ve Mali Düzenleme Yasa Tasarısının (Y.T.No:383/5/89) ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresi (Başkanlığa geliş tarihi:27.12.1989)
17. İdari ve Sosyal İşler Komitesi Başkanlığının, Çevre Yasa Tasarısının ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresi. (Başkanlığa geliş tarihi:4.1.1990)
18. İdari ve Sosyal İşler Komitesi Başkanlığının, Üst Kademe Yöneticileri (Değişiklik No:3) Yasa Tasarısının ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresi (Başkanlığa geliş tarihi:4.1.1990)
19. Görevli olarak yurt dışına giden Dışişleri ve Savunma Bakanı Sayın Kenan Atakol'a, İçişleri, Köyişleri ve Çevre Bakanı Sayın Olgun Paşalar'ın vekalet etmesinin uygun bulunmuş olduğuna ilişkin Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (3701/1990) (Başkanlığa geliş tarihi:4.1.1990)

- 5992 -

- BİRİNCİ OTURUM -

Açılış Saati : 10.27

BAŞKAN - Hakkı Atun

KATİP - Dr. Erbay Kanatlı

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; Cumhuriyet Meclisinin 1'inci Dönem, 5'inci Yasama Yılı'nın 27'nci Birleşimini çiyorum.

Ad okunmak suretiyle yoklama yapılacaktır.
Okuyunuz lütfen.

(Ad okunarak yoklama yapıldı.)

KATİP - Toplantı yeter sayısı yoktur Sayın Başkan.

BAŞKAN - Toplantı yeter sayısı olmadığından oturumu yarım saat erteliyorum.

Kapanış saati: 10.30

- 5993 -

İKİNCİ OTURUM

Açılış Saati: 11.40

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; Cumhuriyet Meclisinin I'inci Dönem, 5'inci Yasama Yılı'nın, 27'nci Birleşiminin ikinci oturumunu açıyorum.

Ad okunarak yoklama yapılacaktır.

(Ad okunarak yoklama yapıldı)

KÂTİP - Toplantı yeter sayısı vardır Sayın Başkan. 26.

BAŞKAN - Toplantı yeter sayısı vardır sayın milletvekilleri.

Gündem gereği görüşmelere başlıyoruz gecikmiş olarak. Gündemimizin I'inci maddesi Başkanlığın Genel Kurula Sunuşlarıdır.

II. BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI
Okuyunuz lütfen Sayın Erbay Kanatlı.

.../5994

KATIP -

Sayı: 191/89

27 Aralık 1989

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı
Lefkoşa.

İlgi: 27/12/89 gün ve BB 141/76/3 sayılı Başbakanlık yazısı hakkında.

28 Aralık 1989 tarihinde yurt dışına gidecek olan Dışişleri ve Savunma Bakanı Sayın Kenan Atakol'a İçişleri, Köyişleri ve Çevre Bakanı Olgun Paşalar'ın vekâlet etmesi hakkındaki ilgi Başbakanlık yazısı onaylanmıştır.

Bilgi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

Rauf R. DENKTAŞ
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN- Evet, bilgilerine arz olunur. Onaya sunulacaklar var değil mi?

1. Başbakanlığın Güvenlik Kuvvetleri Mahkemesiyle ilgili Güvenlik Kuvvetleri Yargıtayının Kuruluş ve Yargılama Usulü (Değişiklik) Yasa Tasarısının ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresi.

- 5995 -

KATİP -

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
BAŞBAKANLIĞI

Sayı: BB/2/85-372

21.12.1989

Konu: İvedilik.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı,
Lefkoşa.

İlgi: 5 Aralık 1989 tarih ve BB/2/85-372 sayılı
yazımız.

İlgi yazımız ekinde sunulan Güvenlik Kuvvetleri Mahkemesi ile Güvenlik Kuvvetleri Yargıtayının Kuruluş ve Yargılama Usulü (Değişiklik) Yasa Tasarısı ile Güvenlik Kuvvetleri Mahkemesi ve Güvenlik Kuvvetleri Yargıtayının görevlerini daha etkin ve verimli bir şekilde sürdürmelerine olanak sağlayacak bir yapıya kavuşturulmaları amaçlandığından, sözkonusu tasarının süratle yasalaşması gerekli görülmektedir.

Bu nedenle anılan yasa tasarısı için, Cumhuriyet Meclisi İçtüzüğü'nün 86(1) maddesi uyarınca ivedilik kararı verilmesi hususunda gereğini saygılarımla istirham ederim.

Dr. Derviş Eroğlu
Başbakan

BAŞKAN- Onayınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser? ... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

2. Başbakanlığın Elektrik (Değişiklik) Yasa Tasarısının ivedilikle görüşülmesine ilişkin tezkeresi. Okuyunuz.

KĀTĪP-

KUZEY KIBRIS TŪRK CUMHURİYETİ
BAŞBAKANLIĞI

Sayı: BB/2/85-375

27.12.1989

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı,
Lefkoşa.

İlgi: 27 Aralık, 1989 tarih ve BB/2/85-375 sayılı
yazımız.

İlgi yazımızla sunulan Elektrik (Değişiklik) Yasa
Tasarısı ile, 1 Ağustos 1974-31 Aralık 1977 tarihleri ara-
sında çekilen yeni hatların, Yasaya uygunluğunun sağlanması
amaçlandığından tasarının süratle yasalaşması gerekli görül-
mektedir.

Bu itibarla sözkonusu Yasa Tasarısı için Cumhuriyet
Meclisi İçtüzüğü'nün 86(1) Maddesi uyarınca ivedilik kararı
verilmesi hususunda gereğini saygılarımla istirham ederim.

Dr. Derviş Eroğlu
Başbakan

BAŞKAN- Onayınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Et-
meyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

3. Başbakanlığın Yeniden Değerleme ve Mali Düzenleme
Yasa Tasarısının ivedilikle görüşülmesine ilişkin tezke-
eresi.

KÂTİP-

Sayı: BB/2/85-377

27.12.1989

Konu: İvedilik.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı,
Lefkoşa.

İlgi: 27/12/1989 tarih ve BB/2/85-377 sayılı
yazımız.

İlgi'de kayıtlı yazımızla sunulan Yeniden Değerleme ve Mali Düzenleme Yasa Tasarısı, mevcut enflasyon ve Kıbrıs Lirasından Türk Lirasına geçiş nedeniyle işletmelerin bilançolarındaki amortisman tabi ekonomik kıymetlerde oluşan ve gerçeği yansıtmayan durumu günün şartlarına göre çözümleme ve amortisman tabi ekonomik kıymetlerin yeniden değerlemesine olanak sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

Yukarıda zikredilen nedenlerle sözkonusu Yasa Tasarısının süratle yasalaşması hükümetimizce gerekli görülmektedir.

Bu itibarla adı geçen Yasa Tasarısı hakkında ivedilik kararı verilmesinde tavassutlarınızı Meclis İçtüzüğü'nün 86(1) maddesi uyarınca saygı ile istirham ederim.

Dr. Derviş Eroğlu
Başbakan

- 5998 -

BAŞKAN - Onayınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?...
Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

4) İdari ve Sosyal İşler Komitesi Başkanlığının Çevre Yasa
Tasarısının Genel Kurulda ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresi.
Okuyunuz lütfen.

KATİP -

İDARİ VE SOSYAL İŞLER KOMİTESİ
BAŞKANLIĞI

Sayı: Y.T.No:309/4/88

7 Aralık 1989

Konu: Çevre Yasa Tasarısı
hakkında ivedilik.

Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı,
Lefkoşa.

Ülkemizde bir çevre yasasının bulunmaması
büyük bir boşluktur. Bu boşluğu bir an önce
giderebilmek ve Yasa Tasarısının yasallaşabilmesine
olanak sağlamak gerekçeyle, Çevre Yasa Tasarısının
(Y.T.No:309/4/88), üçüncü görüşmesinin İktüzüğü'nün
86'ncı maddesinin (2)'nci fıkrası gereğince ikinci
görüşmeden hemen sonra aynı birleşimde yapılmasını;

Tasarıda maddi hata olmadığından, İktüzüğü'nün
98'inci maddesinin (1)'inci fıkrası gereğince,
üçüncü görüşmesinin Tasarının kısa adının okunması
ile bağlamasını ve bütününün oylanması ile son
bulmasını önerir, gereğini saygılarımla arz ederim.

Hüseyin Curcioğlu
İdari ve Sosyal İşler Komitesi
Başkanı

.. / 5999..

- 5999 -

BAŞKAN - Onayınıza sunuyorum. Kabul edenler?...
Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

5) İdari ve Sosyal İşler Komitesi Başkanlığının Üst Kademe
Yöneticileri (Değişiklik No:3) Yasa Tasarısının Genel Kurulda İvedilikle
görüşülmesine ilişkin Tezkeresi.

KATİP -

İDARİ VE SOSYAL İŞLER KOMİTESİ
BAŞKANLIĞI

Sayı: Y.T.No:378/5/89

7 Aralık 1989

Konu: Üst Kademe Yöneticileri
(Değişiklik No:3) Yasa
Tasarısı hakkında İvedilik.

Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı,
Lefkoşa.

Sağlık hizmetlerinin daha etkin ve verimli
bir şekilde yürütülebilmesi için yapılaşmanın bir
an önce sağlanması gerekmektedir. Bu nedenle
Yasa Tasarısının İvedilikle yasallaşabilmesine
olanak sağlamak gerekçesiyle, Üst Kademe
Yöneticileri (Değişiklik No:3) Yasa Tasarısının
(Y.T.No:378/5/89) üçüncü görüşmesinin İktüzüğü'nün
86'nci maddesinin (2)'nci fıkrası gereğince
ikinci görüşmeden hemen sonra aynı birleşimde
yapılmasını;

Tasarıda maddi hata olmadığından, İktüzüğü'nün
98'inci maddesinin (1)'inci fıkrası gereğince,
üçüncü görüşmesinin Tasarının kısa adının okunması
ile başlamasını ve bütününün oylanması ile son
bulmasını önerir, gereğini saygılarımla arz ederim.

Hüseyin Curcioğlu
İdari ve Sosyal İşler Komitesi Başkanı

.../6000..

BAŞKAN - Onayınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri; gündemimizin I'inci Kısmı üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Şimdi VI'ncı Kısmı, Görüşülecek Tasarı ve Öneriler ile Komitelerden Gelen Diğer İşlere geçiyoruz. Bu kısımda önce I'inci sırada yer alan Üst Kademe Yöneticileri (Değişiklik No:3) Yasa Tasarısı ile İdari ve Sosyal İşler Komitesinin Raporu görüşülecektir. Sayın Komite Başkanı şimdi Raporunu sunacaktır.

Buyurun Sayın Hüseyin Curcioğlu.

III. GÖRÜŞÜLEN İŞLER

İDARİ VE SOSYAL İŞLER KOMİTESİ BAŞKANI HÜSEYİN

CURCIOĞLU - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

**CUMHURİYET MECLİSİ İDARİ VE SOSYAL İŞLER
KOMİTESİNİN "ÜST KADEME YONETİCİLERİ
(DEĞİŞİKLİK NO: 3) YASA TASARISINA
(Y.T.No: 378/5/89)" İLİŞKİN RAPORUDUR.**

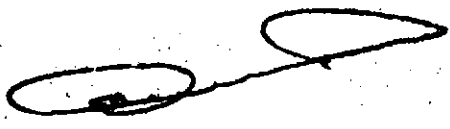
Komitemiz, 7 Aralık 1989 tarihli toplantısında görülmek üzere iletilen ve ivediliği alınan Üst Kademe Yöneticileri (Değişiklik No: 3) Yasa Tasarısını, Tasarının Ek'teki Sunuş Gerekçesi ışığında görüşmüş ve çalışmalarını tamamlamıştır.

Komitemiz, Tasarının 1'inci, 2'nci ve 3'üncü maddelerini aynen ve oyçokluğu ile kabul etmiştir.

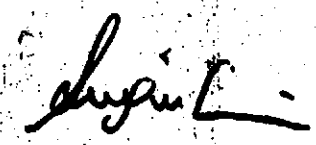
Komitemiz, Tasarının tümünü oyçokluğu ile kabul etmiştir.

Komite üyelerinden Sayın Ergin Abdullah, Tasarının maddelerine ve tümüne, fiili kararname olgusuna karşı oldukları gerekçesiyle olumsuz oy kullanmıştır.

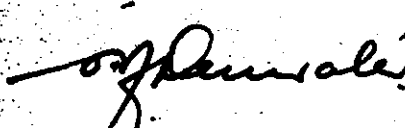
Komitemiz, Tasarının sunulan Rapor ışığında değerlendirilerek kabulünü oyçokluğu ile Genel Kurula salık verir.

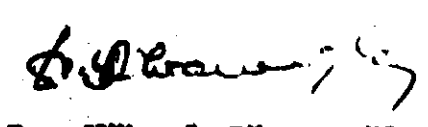

Hüseyin Gürçioğlu
(Başkan)

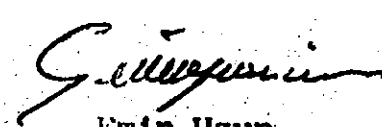
(Toplantıya katılmadı)
Kemal Emirzade
(Başkan Vekili)

Ergin Abdullah
(Üye)

(Toplantıya katılmadı)
Hüseyin Angolemlı
(Üye)

Onay E. Demiroiler
(Üye)

Dr. Yüksel Tüccaroğlu
(Üye)

Emin Uzun
(Üye)

11 Aralık 1989

-EK-

**ÜST KADEME YÖNETİCİLERİ (DEĞİŞİKLİK) YASA TASARISI
HAKKINDAKİ GEREKÇE**

- Genel Gerekece:

Üskanlığımıza bağlı olarak hizmet veren Tıp ve Sağlık Dairesi Müdürlüğü'nün halkımıza tedavi edici ve temel sağlık hizmetleri alanında daha yeterli ve etkin hizmetler sunabilmek, sağlık alanında sağlanan gelişmeleri daha da yaygınlaştırmak amacıyla Yataklı Tedavi Kurumları Dairesi ve Temel Sağlık Hizmetleri Dairesi olmak üzere iki ayrı birim altında hizmetlerini sürdürmesi uygun görülmüş ve bu amaçla hazırlanan 56/1989 sayılı Yataklı Tedavi Kurumları Dairesi Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları Yasası ile 57/1989 sayılı Temel Sağlık Hizmetleri Dairesi Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları Yasası Yüce Mecliste kabul edilmiş ve 101 sayılı ve 13 Ekim, 1989 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yasal düzenlemeye koşut olarak Üst Kademe Yöneticileri Yasası'nda da tadilat yapılmasına gerek duyulmuş ve ekte tasdim edilen Üst Kademe Yöneticileri (Değişiklik) Yasa Tasarısı hazırlanmıştır.

2- Madde Başlıkları:

Madde 1: Kısa isim olarak tasarının ismini düzenlemektir.

Madde 2: Üst Kademe Yöneticileri Yasası'nın 2'nci maddesine bağlı Birinci Cetvelin 56'ncı sırasında yer alan Sağlık Müdürü kadrosunun baremi ile birlikte kaldırılması ve yerine Yataklı Tedavi Kurumları Dairesi Müdürü ile Temel Sağlık Hizmetleri Dairesi Müdürü adı altında 2 yeni müdürlüğün söz konusu yasaya ilâve edilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 3: Yasa'nın hangi tarihte yürürlüğe gireceğini belirtmektedir.

BAŞKAN - Sayın Başkan teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri; Rapor ve Tasarının bütünü üzerinde söz isteyen?... Yoktur. Sayın milletvekilleri; Tasarının madde madde görüşülmesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Sayın lütfen.

KÂTİP - 29.

BAŞKAN - Etmeyenler?...

KÂTİP - 9.

BAŞKAN - 29'a 9. Oyçokluğu ile kabul edilmiştir. Madde madde okuyunuz lütfen.

KÂTİP-

ÜST KADEME YÖNETİCİLERİ (DEĞİŞİKLİK NO.3)
YASASI

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi
aşağıdaki Yasayı yapar:

Kısa İsim
53/1977
12/1980
7/1981
51/1982
24/1983
43/1983
2/1984
20/1986
4/1987
49/1987
50/1987
33/1989
61/1989

1. Bu Yasa, Üst Kademe Yöneticileri (Değişiklik No.3) Yasası olarak isimlendirilir ve aşağıda "Esas Yasa" olarak anılan Üst Kademe Yöneticileri Yasası ile birlikte okunur.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; 1'inci madde hakkında söz isteyen?... Yok. Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?.... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

KÂTİP-

Esas Yasanın
2'nci maddesine bağlı
Birinci Cetvelin
Değiştirilmesi

2. Esas Yasa, 2'nci Maddesine bağlı Birinci Cetvelin 56'ncı sırasında yer alan Sağlık Müdürü Kadrosu baremi ile birlikte kaldırılmak ve yerine aşağıdaki yeni sayı, kadro ve barem eklenmek suretiyle değiştirilir:

" 56. Yataklı Tedavi Kurumları Dairesi Müdürü
Barem 18 A

56A. Temel Sağlık Hizmetleri Dairesi Müdürü.
Barem 18 A"

BAŞKAN- Sayın milletvekilleri; 2'nci madde hakkında söz isteyen?... Yok. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

KÂTİP-

Yürürlüğe
Giriş

3. Bu Yasa, Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

BAŞKAN- 3'üncü madde hakkında söz isteyen?... Yok. Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri; Tasarının madde madde görüşülmesi tamamlanmış ve ikinci görüşme sona ermiştir. Şimdi, üçüncü görüşmesine geçiyoruz. Üçüncü görüşme Tasarının Kısa Adı okunmak suretiyle ve bütünü oylanmak suretiyle yapılacaktır. Okuyunuz.

KÂTİP-

Kısa İsim
53/1977
12/1980
7/1981
51/1982
24/1983
43/1983
2/1984
20/1986
4/1987
49/1987
50/1987
33/1989
61/1989

1. Bu Yasa, Üst Kademe Yöneticileri (Değişiklik No.3) Yasası olarak isimlendirilir ve aşağıda "Esas Yasa" olarak anılan Üst Kademe Yöneticileri Yasası ile birlikte okunur.

BAŞKAN- Sayın milletvekilleri; Yasanın bütünü oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir. Hayırlı uğurlu olsun.

Şimdi, ikinci sırada yer alan Çevre Yasa Tasarısı ile İdari ve Sosyal İşler Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporunun görüşülmesine geçiyoruz.

Sayın Komite Başkanı buyurunuz.

İDARİ VE SOSYAL İŞLER KOMİTESİ BAŞKANI HÜSEYİN
CURCIOĞLU - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

CUMHURİYET MECLİSİ İDARİ VE SOSYAL İŞLER
KOMİTESİNİN "ÇEVRE YASA TASARISINA (Y.T.NO:
309/4/88" İLİŞKİN RAPORUDUR.

Komitemiz, 7 Aralık 1989 tarihli toplantısında
ivedilikle görüşülmek üzere iletilen Çevre Yasa Tasarısını,
Tasarının Ek'teki Gerekçesi ile Çevre Koruma Dairesi
Müdürünün verdiği bilgiler çerçevesinde görüşmüş ve
çalışmalarını tamamlamıştır.

Komitemiz, Tasarının 1'nci maddesini aynen
oybirliği ile; 2'nci maddesini "Çevre" tefsirinde
yaptığı düzenlemeyle birlikte oybirliği ile kabul
etmiştir.

Tasarının 3'üncü, 4'üncü, 5'inci, 6'ncı ve 7'nci
maddeleri yapılan teknik düzenlemelerle birlikte oybirliği
ile kabul edilmiştir.

Tasarının 8'nci maddesinin (4)'üncü fıkrasında
tüzük yapma yetkisi ile ilgili kuralların yerinin bu
maddede değil, "tüzük yapma yetkisi" yan başlıklı 20'nci
maddede olduğu gerekçesiyle, fıkra maddeden çıkarılarak,
8'inci madde oybirliği ile kabul edilmiştir.

Tasarının 9'uncu ve 10'uncu maddeleri aynen
oybirliği ile kabul edilmiştir.

Tasarının 11'inci maddesi, gürültünün esgariye
indirilmesi için Çevre Koruma Dairesinin ilgili kuruluşlarla
istişare ederek gerekli önlemleri alacağı yönünde yapılan
düzenlemeyle birlikte oybirliği ile kabul edilmiştir.

Tasarının 12 'nci maddesinin yan başlığı, madde
içeriğine paralel düzenleme yapılmak üzere oybirliği ile
kabul edilmiştir.

Tasarının 13'üncü maddesi aynen oybirliği ile
kabul edilmiştir.

Tasarının 14'üncü maddesindeki cezalar suç işlenmesinde caydırıcılık olması gerekçesiyle artırılarak madde oybirliği ile kabul edilmiştir.

Tasarının 15'inci maddesi, 14'ncü maddenin (3)'üncü fıkrasındaki yasağa aykırı hareketlerin tekrarı halinde para cezalarının iki kat artırılarak uygulanacağı yönünde yapılan düzenlemeyle birlikte oybirliği ile kabul edilmiştir.

Tasarının 16'ıncı maddesi aynen ve oybirliği ile kabul edilmiştir.

Tasarının 17'inci maddesi, maddedeki kurulların temel hukuk kuralları olup, bu Yasada yer almasının gereksiz olduğu gerekçesiyle, Tasarıdan oybirliği ile çıkarılmış ve ondan sonra gelen maddeler yeniden sayılandırılmıştır.

Tasarının eski 18'inci, yeni 17'inci maddesi yapılan biçimsel düzenlemeyle birlikte oybirliği ile kabul edilmiştir.

Tasarının eski 19'uncu, yeni 18'inci maddesi aynen oybirliği ile kabul edilmiştir.

Tasarının eski 20'nci, yeni 19'uncu maddesine yeni (5)'inci fıkra eklenmiş; ayrıca Tasarının 8'inci maddesinin (4)'üncü fıkrası maddeye yeni (6)'nci fıkra olarak eklenerek, yeni 19'uncu madde oybirliği ile kabul edilmiştir.

Tasarının yeni 20'nci ve 21'inci maddeleri aynen oybirliği ile kabul edilmiştir.

Komitemiz, Tasarının tümünü oybirliği ile kabul etmiştir.

Komite üyelerinden Sayın Ergin Abdullah, Tasarının maddelerine ve tümüne çekimsiz oy kullanmıştır.

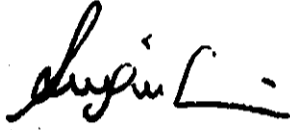
Komitemiz, Tasarının sunulan Rapor ışığında değerlendirilerek kabulünü oybirliği ile Genel Kurula salık verir.

- 6009 -

Hüseyin Curcioğlu
(Başkan)

(Toplantıya katılmadı)
Kemal Emirzade
(Başkan Vekili)

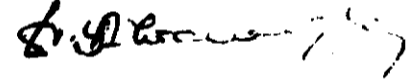

Ergin Abdullah
(Üye)

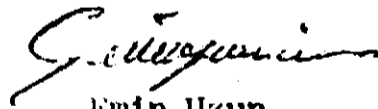
(Toplantıya katılmadı)
Hüseyin Angolemlı
(Üye)

Onay B. Demirciler
(Üye)

Dr. Yüksel Tüccaroğlu
(Üye)

Emin Uzun
(Üye)

11 Aralık 1989

6010/...

Ekolojik denetimlerin sayıları ve nesillerinin üremesi ve doğal Koruma Alanı olarak saptanmıştır. Koruma alanları, doğal alanların korunması için gerekli tedbirler alınması ve çevre davalarda olduğu belirlenerek, çevrenin korunması için gerekli tedbirler alınması ve faaliyetleri ve faaliyetleri çevre kirliliğine neden olabilecek kuruluş ve işletmelerden "Çevre Denetimi" istenerek, faaliyetleri çevre denetim altına alınmalı ve alınacak tedbirler belirlenmesi gerekmektedir.

Gerekli olan faaliyetlerin, yapılacak değişikliklerin bildirilmesi çevreye uyum ve çevre kirliliğinin önlenmesi açısından denetim amaçlanmaktadır.

Bu yasa da yer alan ilgili denetimler, Kuruma Paired Kuruluşuna yapılmıştır. Kurumun denetimleri gerçekleştirilecek ve koruma standartları ile fazla çevre kirliliğine neden olabilecek faaliyetler, Kurumun denetim altına alınması ve denetim altına alınması amaçlanmıştır. Kurumun denetim altına alınacağı belirtilmektedir.

Denetim ve raporlama işlemlerinin gerçekleştirilmesi için çevrede gerçekleştirilecek faaliyetlerin, Kurumun denetim altına alınması amaçlanmaktadır.

12. İnsanların çevreye zarar vermesini önlemek için denetim yapılmadan önce caydırıcılık amaçlı tedbir amaçlanmaktadır.

13. İlgili birimlere Çevre kirliliğinin önlenmesi için tedbirler alınması halinde, faaliyetleri çevreye zarar vermesini önleme yetkisi verilmektedir.

ve cezaların yasal olması ifade edilmiştir. Cezalar belirlenmektedir.

Maddede, Yasayla ilgili durumlarda, Yasaya aykırı hareketler için Yasada belirtilen cezaları uyguladığı, ancak belirli koşullarda belirlenmektedir.

ların verilmesindeki yetkili organlar belirtilmektedir.

ara itiraz edilebilir.

Yasalarla belirlenen cezaların uygulanmasıdır.

Yetenin sorumlulukundan bahsetmektedir.

Bu madde ile Bakanlar Kurulu'na; bu maddeyi uygulanmasını sağlamak amacıyla yetkisi verilmiştir.

Bu yasayı, Bakanlar Kurulu adına yetkili Bakanlar Kurulu Bakanlığının yürütmesi hâlinde yürürlüğe girer.

ÇEVRE KANUNU TASARISI
İÇERİĞİ

BİRİNCİ KISIM
Genel Kurallar

1. Kısa Adlar
2. Tefsir
3. Amaç
4. Genel İlkeler

İKİNCİ KISIM

Çevre Korunması İlişkin Olan Kurallar

5. Kirlenme Yasakları
6. Çevre Korunması
7. Çevre Değerlendirilmesi
8. İşletme İzni ve Haber Verme
9. Denetim
10. Zararlı Hıyazal Maddeler
11. Yürürlükten Önceki Durumlar
12. Öngörülen Yükümlülükleri Yerine Getirme Süresi
13. Tehlikeli Hallerde Faaliyetin Durdurulması

ÜÇÜNCÜ KISIM

14. Cezalar
15. Eylemlerin Teftişi
16. Cezaların İptali ve İnceleme Yetkisi
17. Başka Yargılamalara İlişkin Ceza

DÖRDÜNCÜ KISIM

Çeşitli Kurallar

18. Kirlenme Sorumluluğu
19. Tüzük Yapma Yetkisi
20. Yürütme Yetkisi
21. Yürürlüğe Giriş

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın milletvekilleri; Rapor ve Tasarının bütünü üzerinde söz isteyen?... Sayın Ergin Abdullah, Sayın Hüseyin Angolemlı, Sayın Alpay Durduran.

Sayın Ergin Abdullah buyurun.

ERGIN ABDULLAH (Gazi Mağusa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünyamız hızlı bir değişim süreci yaşamaktadır. 2000 yılına doğru hızla yaklaştığımız günlerde dünyamızdaki değişiklikler, bu değişikliklere paralel yeni düşüncelerin de gündeme gelmesine neden olmaktadır. Bu değişikliklerin sonucundadır ki yeni politik düşünce dünyamızda etkin olmaya başlamış ve bu yeniden yapılanma süreci içerisinde toplu gelişen yeni politik düşüncenin ana ögesi insan unsuru olmuştur. Herşey insan için ana politik düşüncesi ön plâna çıkmalı beri sistemler arasındaki yakınlaşma bu genel düzeydeki insanlığın çıkarları doğrultusunda gündeme getirilmiş ve hızlı yaşanabilir, sağlıklı bir çevre sorununu da bu yeni politik düşünce ışığında toplumların, sistemlerin yapısı dışında insanlığın global ortak sorunlarından birisi olarak nitelendirmiş ve sistemlerin liderleri uluslararası düzeyde sorunları ele alırken, çevre sorunları ile birlikte ekolojik dengenin korunması ve diğer tarihi doğanın ve dokuların tahrip edilmeden kültürel zenginlik olarak korunması yönündeki gelişmeler hızlı bir seyir izleyegelmiştir. Bizde de bu gelişmelere koşut olarak eksikliği duyulan, boşluğu bulunan Çevre Yasasının gündeme gelmesi gerekir idi bir boşluğu, bir gereksinmeyi, bir ihtiyacı gidermek için. Özellikle İmar Yasasının geçmesinden sonra Çevre Yasasının da aciliyeti, önemi kendiliğinden ortaya çıkmıştır.

Teşkilat Yasaları hazırlanırken, Çevre Dairesi'nin de geçmesinden sonra bu dairenin işlevlerini yerine getirebilmesi için bu Yasanın gerçekten ivedilik önerisi her ne kadar da daha kapsamlı maddi bir zemine oturtulmamış olmasına karşın işlev açısından gereksinim olan böyle bir yasanın gündeme getirilmesi gerekli idi. Ülkemizde sanayi atığı veya tüten sanayi bacalarından ötürü ciddi boyutta bir çevre kirliliği , hava kirliliği Ankara ölçeği, İstanbul ölçeği ve benzeri diğer ülke ölçeklerinde olduğu gibi kesinlikle sözkonusu değildir. Aksine bu yönden dünyanın sayılı ülkeleri arasında temiz hava, sanayi atığının limit düzeyde diyebileceğimiz ülkelerinin arasında yer alan bir konumu olmasına karşın çevre sorunu yok mudur? Elbette ki vardır. İnsan doğası gereği yeşile, temiz havaya, sağlıklı bir ortam içerisinde, sağlıklı bir yaşam sürmeye gereksinim duymaktadır. Bizim Ülkemizde ne yazık ki son dönemlerde sağlıksız ve hızlı bir yapılaşma sonucu yeşil ada olarak ifade edilen Ülkemiz ne yazık ki bu yeşilliğin her geçen gün yitirmektedir. Her geçen gün nasıl yitirilmektedir? Yeşil alanlar içerisinde her geçen gün bloklar halinde apartmanlar dikilerek yok edilmekte, kadledilmektedir. Dünyanın başka ülkelerinde yol yapımı gerçekleştirilirken önce ağaçlandırma yapılır sonra yol o güzergah üzerinden geçerken, bizde bir yol, çift şeritli bir yol inşaatı yapılacağında ağaçlar yok edilir, ondan sonra yol yapılmaya çalışılır. Önce narenciye bahçeleri kurutulur, ondan sonra arsa nitelikli arazi diye eşe dosta peşkeş çekilir ve üzerinde devletin de bu konuda kötü bir örnek olması ile Güzel Yurt'ta olduğu gibi narenciye alanları kurutuldu, parselasyon yapıldı ve üzerine sosyal konut alanı yapıldı. Biz yapmadık bunu diyeceksiniz, Rum'dan miras kaldı. Doğrudur. Güzelyurt alanı alt yapı itibarı ile Rum zamanında yapılmış bir

parselasyon idi dedi bize komite aşamasındaki yetkililer. Ama bu sorunu çözmek için yeterli bir neden midir? Bu anlayışın değişik bir yaklaşım biçimi olduğunu sergilemek için iyi bir göstere midir? Diğer yörelerimizde de aynı düzeyde yeşil alan olarak ayrılmış arazileri eşdeğer kapaşarisi sonucunda nasıl eşe dosta peşkeş çekildiği ve nasıl şehrin en göbek yerlerinde, en merkezi yerlerinde, gelişmeye açık yerlerinde, nasıl bloklaşma olduğunu nasıl yeşil alanların kadledilerek apartmanlaşmaya, bloklaşmaya gidildiğini hep birlikte görerek yaşıyoruz. Bu alanda bu yetmiyormuş gibi Girne'nin doğal yeşil görüntüsü , doğal dokusu da ne yazık ki son zamanlarda hızlı bir şekilde gitmektedir ki İskan Bakanlığına Girne'nin görünümü kadledilmiş bulunmaktadır. Ve bu gidiş o kadar hızlı gietmektedir ki İskan Bakanlığına sorarsanız benim bakanlığımın göre sınırlarının ötesindedir bu uygulamalar diyerek işin içerisinden sıyrılmaya çalışırken ,bir başka bakanlığımızın görev alanına devamlı alçak orman arazisi olarak girmiştir.

Onun için bu araziler filân firmaya, filân anlı şanlı kişilere verilmiş ve dozerlerle ağaçlar katledilerek inşaat alanına çevrilebilmiştir. Halen de dozerler çalışabilmektedir. Bu kıyı şeridimiz içerisinde gölet yapımı adı altında yine kuzey sahil şeridi, yani Girne ile kuzey sahil şeridi arasında gölet yapımı adı altında yine doğa dokusu, yeşil, ne yazık ki katledilmiştir, tahrip edilmiştir. Buna da gereken titizlik, özen gösterilmemiştir. Bir de bunlar olurken, geçen gün basından öğreniyoruz. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin yeşillendirilmesi, ağaçlandırılması için, Türkiye'de ilgili Bakanlık ihaleye çıkmış. Ağaç dikilmesi, ağaçlandırma kambiolarını bile Türkiye'de ihale etmeye başladığımızı göre, çevreye, yeşile ve bu alandaki diğer sorunlara Hükümetimizin bakış açısı böylece ortaya çıkmış olmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; çevre sorunu derken, muhakkak ki sadece yeşil alan, tabiat dokusu akla gelmemektedir. En basitinden bir kanalizasyon sorunu, başlı başına bir çevre sorunudur. Sanayi atığı yoktur dedim. Çevre kirliliği açısından bizde en büyük sorun, kanalizasyon atığı, artı gelişigüzel sağa, sola serpiştirilmiş, atılmış, kontrolsüz bir biçimde çirkin görünüm arz eden çöp yığınları oluşturmaktadır. Bir anlamda bu sorun, bizim çevre sorunlarımızın, yeşilin yanında diğer bir ana sorununu oluşturmaktadır. Kanalizasyon sorunu veya belediyelerin çöp sorunu dnedi mi, ilgili Bakanlıklar, başta Sağlık Bakanı ve diğer Bakanlarımız olmak üzere, Lefkoşa Belediyesinin sorunlarını ön plâna çıkarmaktadırlar ve işte muhalif bir partinin, Toplumcu Kurtuluş Partisinin Belediye Başkanı olduğu için, onu sıkıştıracaklarını zannederler ve kendilerinin kontrolündeki belediyelerin yaptıklarını gözlerden saklamaya çalışıyorlar. Bize göre sorun, genel. Ne Lefkoşa Belediyesinin, ne sadece Girne Belediyesinin, ne Lefkoşa'nın dışındaki

diğer Magosa ve irili ufaklı toplam 28 belediyenin aynı sorunu sözkonusudur. Sayın Sağlık Bakanı, Sayın Akıncı'nın peşine düşerken, kendi hastanesinin, Lefkoşa'daki de dahil olmak üzere, Magosa Hastanesinin kirli sularının, atık sularının Magosa Limanına akıtıldığını, hem de açıkta akıtıldığını nedense hiç aklına getirmemiştir. Hiç bunu, yanına gazetecileri alarak gidip görüntülemeyi akıl edememiştir. Aynı şekilde, Lefkoşa'daki Dr. Burhan Nalbandoğlu Hastanesindeki kanalizasyonlara gitmeden, lavabodan nasıl radyasyon atıklarının aktığını görüntülemek için zahmet edip fotoğrafçı yanına alıp, gidip orada çekmemiştir. Ama Dikmen tepelerine, sözümona ani baskınlar yaparak suçüstü bir belediyenin başkanını yakalamaya çalışmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sorun önemlidir. Sorun ciddidir. Bu meseleye, sorunun büyüklüğü ve ciddiliği oranında bir tavır ve politika ile yaklaşıldığı sürece, bu tür çevreyi kirleten sağlıksız görüntüler, hoş olmayan manzaralarla karşılaşmak, her günün rutin birer hadisesi, rutin birer olayı olarak ön plânda tutulacak hadiseler arasında yer alacaktır.

Çözüm devletin belediyelere katkısı ile, ortak belediyeler birliği ile birlikte bu sorununu çözmek için yeraltı fırınlarının devreye sokulmasından geciyor. Belki ilk etapta her merkeze, her ilçeye yeraltında bir fırın belediye çöplerini yakmak için ve diğer kalıntıları arıtarak işleyecek bir tesis kurmak mümkün değildir. Mümkün olmayabilir. Ama bu tür bir başlangıç başlatıldığı takdirde ulaşım olanaklarını da dikkate alarak belli merkezlerde bu tür çöp yakma fırınlarının hayata geçirilmesi ile bu alandaki çirkin görüntüler ve olumsuzlukların ortadan kaldırılacağına CTP olarak biz inanmaktayız. Kanlıdere ne yazık ki başkent'in, Lefkoşa'nın gelmiş geçmiş kangren halini almış bir sorunu haline gelmiştir. Biz Mağusa'dan gidip gelirken o yöreden geçtiğimizde ne yazık ki dayanılmayacak boyutlarda pis kokular çevreye yayılabilmektedir. Sivri-sinek üreten pislik yatağı konumunda bir mikrop yuvası olmaya hala devam etmektedir. Cezaevinin kirli suları diğer atıkları ne yazık ki hala diğer Kooperatif Süt Fabrikasının ve benzeri diğer küçük çapdaki sanayi tesislerinin atıkları bu dereye boşatıldığı için halen bu sorun devam etmektedir.

İÇİŞLERİ, KÖYİŞLERİ VE ÇEVRE BAKANI OLGUN PAŞALAR
(Yerinden) - Gidip ziyaret etmezsün galiba, oraları göresin.

- 6020 -

ERGİN ABDULLAH (Devamla)- Hiç sizin burnunuza koku gelmiyor hrhalde Sayın Bakan.

OLGUN PAŞALAR (Yerinden) (Devamla)- Geldi tabii, olayları yerinde takip ediyoruz.

ERGİN ABDULLAH (Devamla) - Hallettiniz mi efendi? Halledildi mi? Halledilmişse memnun oluruz biz bundan. Sevinirizz.

OLGUN PAŞALAR (Yerinden) (Devamla)- Daha güzel müjdeler de vereceğiz size.

ERGİN ABDULLAH (Devamla) - Tamam. Bekliyoruz. Bu olumsuzluklar bizim ülkemizde olmaması gereken olumsuzluklardır. Fakat ne yazık ki bu tür olumsuzluklar bizim ülkemizde yaşanabilmektedir. Bizim ülkemizde kaldırımların üzerinde seyyar satıcılık yapma alışkanlığı eskiden pek yoktu fakat son zamanlarda özellikle 1974 sonrası ve hele hele 1986 yılından sonra kaldırımlar üzerinde seyyar satıcıların yoğunlaşarak çevre açısından hoş olmayan görüntülerin sergilendiği hızlı bir dönemi de yine hep birlikte yaşamaktayız. Bu alanda da ne yazık ki gereken önlemler kalıcı çözümler seyyar satıcılara yönelik yer gösterilmediği ve bunların sorunları halledilmediği için doğal olarak insanlar kendilerine geçince sağladıkları bu seyyar satıcılıktan yer bulduğu yerde kaldırım üzerinde bu tür satış işlemi yapabilecek geçincesini sağlayabilecek işlevi yapabilmektedir. Bu arkadaşlarımızın, bu vatandaşlarımızın bu sorununun şehircilik çağdaş anlamda bir şehircilik ve gerçekten çevre görüntüsü açısından çağdaş düzeyde ve boyutta bir planlama ile çözümlenmesi çağdaş şehirciliğin ve çağdaş gelişmenin bir gereği olduğuna inandığımız içindir ki bu tür yaya gereksinimi için yapılmış ve o alanda hizmet görmesi gereken bir kaldırım olayının bu tür bir işleve dönüştürülmemesi için gereken kalıcı önlemlerin de bu Çevre Yasasından sonra alınması gereken diğer önlemler arasında olduğuna inanmaktayız. İnsan ve toplum sağlığı açısından

.../6021.

zararlılara karşı mücadele, doğal olarak günceldir ve bu mücadeleyi yürütürken, çevre kirlenmesine karşı da gereken özeni, gereken dikkati göstermek gerekiyor. Bu amaçla, özellikle son günlerde, toplum gündeminin birinci sırasını uzun süre işgal etmiş kanserojen kalıntı maddelerine dikkat çekerek, konuşmamı noktalamak istiyorum. Gerek zirai mücadelede, gerekse zararlı haşere ve böceklere ve bilumum diğer zararlılara karşı yapılacak mücadelede, seçilmesi gereken yöntem, insan ve toplum sağlığına tehdit oluşturan kanserojen kalıntı maddeleri yerine, çağdaş anlamda mücadele yöntemleri olmalıdır. Avrupa, kanserojen kalıntı maddelerine karşın, ne alternatif ürettiğini ve onlara yönelik neleri kullandığını, bugün basından ve dergilerden, yayın organlarından okumaktayız. Bizim ülkemiz ise, ne yazık ki gelişmiş batı ülkelerinin ilâç tekellerinin arka bahçesindeki çöp sepetine benzetildi. Kendi ülkelerinde kullanmadıkları kanserojen kalıntı niteliği taşıyan tarımsal ilâçları ve diğer zararlıları, geri kalmış, gelişmekte olan bizim gibi ülkelere pazarlayabilmekte ve biz de bunları tek seçenek kabul ederek, haşereye, sirividiye, diğer tarımsal mücadele ilâçlarına dönük kullanmaktayız. Ve bunlar da ne yazık ki doğada yıllarca birikebilmekte, uzunca bir süre parçalanmadan kalabildikleri için, insan ve toplum sağlığını rahatsız edici, tehdit edici olurken, çevrenin de bozulmasına etken olabilmektedirler. Bu amaçlar, Çevre Yasası gündeme getirilirken, bu üzetle başlıklamaya çalıştığım sorunlara çözüm getirilebilmesi açısından, bizim, Cumhuriyetçi Türk Partisi olarak, Yasanın özelinde birtakım olumsuzluklar, eksiklikler, yetersizlikler görmüş olmasına karşı, Yasanın geneline olumlu oy kullanacağımızı belirtirken, ülkemizde av sporunun,

av sporu olmaktan çıktığını da belirtmek isterim. Bu konuda ne yazık ki gazetelere de yansıyan kuş katliamlarına kadar ifade edilen, spor olmaktan çıkan bir boyuta ulaştığını da vurgulamak isterim ve ülkemizi yeni geçen, korumaya alınması gereken ve gerçekten av sporunun spor amacına dönük yeni birtakım düzenlemelerle, yeniden ele alınmasını ve yabani şeylerin, korumaya alınması gereken hayvanların ve kuşların, özellikle özel koruma bölgelerinin daha da artırılarak geliştirilmesini talep etmekteyiz. Tabii ne yazık ki ülkemiz içerisinde bu alanda çok sınırlı sayıda özellikle koruma bölgeleri ilân edilmiştir. Bunları daha da geliştirilmesi, daha da yetkinleştirilmesi gerektiği inancındayız.

Tarihi eserlerimizin ve diğer kültürel zenginliklerimizin ise, üzerinde uzun uzun durmaya gerek yoktur. Yapılan eski eser kaçakçılığı ile nasıl tarihi zenginliğimizin, kültürel mirasımızın yağmalandığı, bu Meclis Kürsüsünden çok kez dile getirilmiştir. Onun için, uzun uzadıya tarihsel kültür mirasımızın nasıl yağmalattırıldığını, nasıl korumasız bırakıldığını ve gereken önlemlerin alınmadığını uzun uzun anlatmak istemiyorum.

- 6023 -

Bu konuda ne yazık ki sayısız defalar bu kürsülerden uyarı yapılmış olmasına rağmen kültürel mirasımıza ve tarihi zenginliklerimize gereken önemin verilmesi gereken düzeyde olmadığını da latını çizerek bu alanda Çevre Yasasının İmar Yasası ile birlikte koordineli bir biçimde yapılacak bir çalışma ile ülke tarihi zenginliğinin , yeşilin, doğanın ve diğer sıraladığım başlıklar altındaki soruların halli yönünde eksikliklerinin, aksayan yanlarının olmasına karşın ülkemizde gereksinimi, ihtiyacı karşılayacak bir yasa olmasını diliyoruz. CTP olarak oyumuz olumlu olacaktır. Teşekkür eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN- Biz de teşekkür ederiz Sayın Ergin Abdullah çok yapıcı konuşması için. Sayın Paşalar bütün desteği arkanızda CTP'nin. Başarılı olacağımızı umuyoruz.

İÇİŞLERİ , KÖYİŞLERİ VE ÇEVRE BAKANİ OLGUN PAŞALAR (Yerinden) - Teşekkür ederim.

FADIL ÇAĞDA (Girne) (Yerinden)- Paşalara değil efendim.

BAŞKAN -Biz de çevreciyiz. Can kurban, can kurban böyle yapıcı görüşlere.

FADIL ÇAĞDA (Devamla)- Paşalara değil desteğimiz. Memlekete sahip çıkıyoruz.

BAŞKAN - Sayın Angolemli. Yoksa Sayın Bozkurt'ta mı devrettiniz. Ayrıca siz de söz istiyorsunuz. Buyurun Sayın Angolemli.

.../6024.

- 6024 -

HÜSEYİN ANGOLEMLİ (Gazi Mağusa) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; çevremize baktığımızda ülkemiz küçük ama sorunları büyük. Her alanda olduğu gibi bu konuda da bir başıbozukluk sürüp gitmektedir.

BAŞKAN - Sayın Angolemliler bir saniye müsaade eder misiniz?

Sayın milletvekilleri; partiler arası mutabakat sağlanmış 13.30'a kadar birleşim devam edip... yarın birleşim olduğu dikkate alınarak kapatılacaktır. Bilginize getiririm. Buyurun devam edin. Özür dilerim.

HÜSEYİN ANGOLEMLİ (Devamla) - Öyle çevreler, öyle alanlar yarattık ki o bölgeden burnunuzu kapamadan geçme olanağınız yoktur. Öyle yerler yarattık ki seyrettiği zaman insanın içi parçalanır. Yeşil harap olmuştur. İnsanlarımız evlerinde rahat etmemekte, mahalle içlerinde tarım ilaçları satan hatta depo olarak kullanan ve insanlarımızı artık kendi evlerinde bile oturamayacak duruma getiren olaylar ile karşı karşıyayız. Bütün bunlara karşın bugüne kadar bir yetkili bulunamadı. Yurttaşlarımız hangi yere başvurursa olumsuz yanıtlar aldı. Hatta hakarete dahi maruz bırakıldı. Gözlerimizin önünde, hem de devlet tesislerinden denizlerimize lağım suları akmakta, günler yıllar geçmekte ama bir yetkili çıkıp da bu kötü gidişe dur dememektedir. Bütün bunları giederecek olan bir Çevre Yasası bekliyorduk. Kapsamlı, bu sorunları çözecek, giderecek bir Çevre Yasası beklerken karşımıza gene bir gün luzum eder kabilinden alele acele içerikten yoksun bir yazılı metin getirip bıraktılar ve bir çırpıda bunu değerli arkadaşlar enine boyuna incelemeden komisyondan geçirdiler.

.../6025.

Zaten bugüne kadar gayet keyfi davranışlarla yurttaşlarımız zararlı bir çevre ile karşı karşıya bırakılmışlardı. Bu Yasa bunlara çözüm getirmeyecek, hatta, var olan keşmekeşi daha da artıracaktır.

Değerli arkadaşlar; bu konuda bazı örnekler de vermek istiyorum. Örneğin; Mağusa bölgesinde sanayi kuruluşlarından bir tanesi de turistik bölgemizin tam ortasında bulunmaktadır. Hamza işletmeleridir. Deri üzerinde çalışma yapmaktadır ve bu konuda, yalnız bu konuda bu Meclise, basına, defalarca konu getirilmiştir. Orada bulunan yöre insanı rahatsız durumdadır. Oradan, o yoldan geçen yerli, yabancı herkes lânet okumaktadır. Bu ne biçim memleket demektedir ve her defasında da kendini yetkili sayanlar, ilgililer, önlem alacağız dediler, ama aynı durum bugün devam etmektedir ve o yörede bulunan 4-5 köy, geceleyin, yaz aylarında bile başlarından aşağıya örtünmek zorunda kaldıklarını söylüyorlar. Çünkü kokudan, insanlarımız kendi evlerinde uyuyamıyorlar.

Değerli arkadaşlar; bu kokular, Yeni Boğaziçi bölgesinde turistik olan birtakım tesislere de gitmektedir, lokantalar başta olmak üzere, oteller başta olmak üzere ve hâlâ daha bir önlem alınmamıştır. Alamazsınız. Çünkü nasıl ki tarım ilâçlarında bu memleketi kanserojen maddelerle baş başa bıraktınız, dokunamadınız bile, aynı şekilde bu kişilere dokunamadınız ve bir kişiye bahane, hem ülkemizin yabancılar tarafından ne biçim bir ülke olduğunu, hem de aynı zamanda, o bölgede yaşayan yurttaşlarımızın rahatsız olmalarına karşın siz, yine ses çıkaramadınız ve ne zaman çıkaracağınız da hiç belli değildir. İşte iş ola Çevre Yasası dediniz ve içerikten yoksun, güya bir işe yararmış, getirip buraya koydunuz ve yarın övüneceksiniz, Çevre Yasası yaptık, artık biz bunları önleyeceğiz deyip, işte idarei maslahat yapacaksınız.

- 6026 -

Değerli arkadaşlar; kent içerisinde demirci atölyelerini dahi, makinist, kaportacıları dahi durdurmaktan acizsiniz. Onlar için mevzuatlar vardır. Ben, kendi bölgemden bahsedeyim. Mağusa içerisinde, evin alt tarafı demir atölyesi, üst tarafı ev ve bir türlü önlem alınamıyor. Makinistler, doğrultmacılar, mahalle aralarında ve bir yetkili çıkıp bu gidişe dur diyemiyor.

Ve en acısı sayın milletvekilleri; en acısı, benim de tanık olduğum bir olay, ilâç deposu. Tarım ilâçları Deposu benim de mahallemde kurulmuştur ve bitişiğindeki aile reisi, her tarafa başvurmasına rağmen, çaresi bulunamadı. Beni bizzat alıp kendi evine götürdü. Ben orada beş dakika oturamadım ve nihayet Sağlık Bakanlığına ve Meclisin Dilekçe Komisyonuna durumunu bildirdi, imdat çekti.

.../6027.

Ve Sağlık Bakanlığı'ndan gelen yanıt, öğrendiğimize göre siz bu insanlarla iyi geçinemezsiniz ve sizin yaptığınız bir munaffıklıktır, işte o kadar. Değerli arkadaşlar; bu yurttaşımız umudunu kesmiş ve tarımsal ilâçların dayanılmaz kokusuna alışmaya çalışmaktadır.

İmar Kanunu yaptık ama İmar Kanunu yapmadan evvel de bu ülkede fasıl 96 altında eğer niyet olsaydı çarpık şehirleşme önlenebilirdi. Hiç onlara dokunulmadı ve iş çıkmaza girince, halktan şikâyetler yoğunlaşınca tamam dediler, size getireceğiz ve İmar Yasası yaptık dediler. İmar Yasası yaptınız ne oldu? Bugün halkın gözleri önünde denizlerin içine kadar varan betonlaşmalar sürüp gitmektedir. Yasalar her zaman olduğu gibi yine yazılı bir mevzuat olarak orada durmakta, onlara kimse uymamaktadır. Hele hele güçlü olanlar hiç bir izin almadan çatır çatır inşaatlarını gerçekleştirmektedirler. Ben sorarım burdan; bugün denizin içine kadar giren, denize daha bir hafta önce beton dökülmesine niye göz yumuldu?

Değerli arkadaşlar; aynı şekilde bu Çevre Yasası da her taraf kokuşunca halkın baskıları karşısında çareyi işte yasa yaptık, sizi kurtaracağız anlamındadır.

Değerli arkadaşlar; bu Yasa yapılırken içtüzük de çiğnenmiştir, Meclis içtüzüğü de çiğnenmiştir. Örneğin 17'nci madde aynen şöyle diyor; "Başka yasalarda bu konuda kuralların bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, bu Yasada, belirlenen eylemler hakkında verilecek cezalarda bu Yasa kuralları uygulanır.

Meclis İçtüzüğü'nün 82'nci maddesinin (9)'uncu fıkrası; "Yürürlükteki bir yasanın yalnızca belirli bir veya daha fazla maddesi kaldırılmak istendiğinde, madde içeriğinde yasanın kısa adı ile kaldırılmak istenen madde veya maddeler veya bunların belirli fıkraları açıkça belirtilir ve yasanın esas ve değişiklik sayıları da madde kenarında gösterilir. Aynı yöntem başka yasalara yapılan göndermelerde de izlenir, Genel anlamda kaldırma veya gönderme yapılmaz ve tasarı ve önerilerde, "başka herhangi bir yasanın kurallarına bakılmaksızın", "yürürlükteki yasaların bu yasaya aykırı olan veya bu yasa ile çatışan kuralları yürürlükten kaldırılır" ibaresi konulamaz, der. Açık açık. Bunu bildirdi. Siz yine kalkarsınız Çevre Yasasına aynen İçtüzüğü'nün yasakladığı gibi getirip maddeyi oturtunuz.

Değerli arkadaşlar; biraz önce söyledim, bugünkü yöntem maalesef yasaları yapar, ama orda bırakılır. O yazılı bir mevzuat olarak orda kalır. İşte içtüzük de burda yapılmıştır, hüküm getirilmiştir. Ama bu içtüzük de burda bırakılmıştır ve göz göre göre aynı yanlışlık yapılmıştır ve içtüzük burda çiğnenmiştir.

Yine değerli arkadaşlar; 4'üncü maddenin (4)'üncü fıkrası; "Ender durumlar saklı kalmak üzere kirlenmenin önlenmesi, sınırlandırılması ve mücadele için yapılan harcamaların kirleten tarafından karşılanması esastır.", Nedir bu ender durumlar? Kim tesbit edecek bunu? Zaten siz alıştınız yazılı mevzuatlara uymamaya, siz alıştınız boşluklardan yararlanmaya ve böyle maddeler koymakla sayın arkadaşlar; şimdiden bu yasaya nasıl uyacağınızı bariz olarak ortaya koymuş bulunmaktasınız.

Yine "çevreyi" diyor, "kirleten ödeyecek zararları. Ancak bunlar kirlenmenin önlenmesi ve sınırlanması için tüm önlemleri aldıklarını kanıtlarlarsa, bu masrafı ödemeyecekler." Ya öyle mi?... Kim tesbit edecek her şeyi kullanmış ama yine topluma zararlı sonuçlar olmuş, ama bu adam masum. Bu adam masum, hiçbir zarar vermeyecektir.

Değerli arkadaşlar; madem ki ilgili kuruluş zararlı olmuştur çevreye ve zarar vermiştir, masrafını ödemekten niye kaçsın? Yoksa istediğinizi masraftan kurtaracaksınız, istemediğinizi de "gel bakalım, sen gerekli önlemleri almadın." Hangi ölçüye göre? Bunlar sayın arkadaşlar subjektif ölçülerdir.

Örneğin şimdi turistik bölgedeki tesis etrafı kokuya bürüdü. Hamza işletmeleri her tarafı allem kallem etti, üç tane köyü yaşanmaz duruma getirdi ama herhalde ilgili kuruluş alınabilecek tüm önlemleri aldı ki hiçbir cezai müeyyideye maruz kalmadı.

Değerli arkadaşlar; bu Çevre Yasası dediğim gibi bizim mevcut sorunlarımıza çözüm getirecek, kapsamlı düzenlemelerden yoksundur. Çevre derken imar akla gelmektedir. Bu konularda da gerek imar, gerek yerel yönetimlere hiç atıfta bulunulmamaktadır ve yetki çatışmasını da getirecektir. Bu ülkede yetki çatışmasından dolayı insanlarımız büyük tehlikelerle karşı karşıya kalmıştır. Yani bu konuda artık deneyimlerimiz vardır. Daha çok kısa bir zaman önce Sağlık Bakanıyla Tarım Bakanının çatışmasından, yetki karışmasından ülkemize sinekçilerin mühürüyle balık ve donmuş et sokulabilmiştir. Ve bakanın biri buraya çıktı, hakkınız yoktu dedi, Sağlık Bakanı, Tarım Bakanına dedi ki hakkın yoktu sen gidesin ve sinekçilere bu yurttaşların gıda maddeleri konusunda yetkili kılasın. E, maalesef bu ülkede sayın arkadaşlar; sinekçiler gidip bizim gıda maddelerimiz hakkında karar verdiler ve bu maddeleri içeriye soktular. Ama aynı gün Sağlık Bakanı, hayır diyor, bu benim yetkimdedir, hâlâ daha Sağlık Bakanı bu iddiadadır ve bildiğiniz gibi Sağlık Bakanı konusunda da Meclisimizde bir soruşturma açılmıştır.

Değerli arkadaşlar; bu örnekleri yaşayan bizler, bu deneyimleri yaşayan bizler, bu Yasaya, bu Çevre Yasasına baktığımızda bu Yasada daha büyük çatışmaların geleceği apaçık ortadadır.

Değerli arkadaşlar; çevreyi koruma yasaları yanında başka birtakım önlemlerin de alınması gerekir. Halkın eğitilmesi gerekir. Bugünkü iletişim araçlarıyla halkımız bu konuda eğitilmelidir. Bugün yollarımızda

yürürken kaç kişiye tanık olmaktadır ki hiç çekinmeden içtiği meşrubatın teneke kutusunu hiç, gayet serbest yolların içine atmaktadır. Arabasının camını açıp birtakım sokakları kirleten, yollarımızı kirleten maddeler atmaktadır. Hatta yollara hiç çekinmeden tükürmektedir. Ses konusunda, gürültü etme konusunda bence gerçekten şikâyeti olmayan yurttaşımız yoktur. Hep şikâyet ederiz ama bu konularda değerli arkadaşlar halkımızın her gün eğitilmesi gerekir, gerek televizyonla, gerek basın yoluyla, bunlar olmazsa böyle cezai müeyyidelerle de bir yere gitme olasılığı yoktur.

Bunun içerisinde dikkatimi çeken bir madde var, deniz, kıyılarımızı koruma. Nasıl kıyıları koruyacağız biz? Daha dün bu Meclisten trafik polisini gümrük içerisinde soktunuz. Neden? Çünkü deniz polisimiz yoktur dediniz ve liman reisi buraya kadar gelip Komisyonda, niye dedik sen polisi içeri almak istemen? Tek yetkili sensin. Evet diyor, bu köklü çözüm değildir ama şu anda çok zayıfız, deniz polisimiz yoktur. Dolayısıyla trafik polisinden yarım istemek durumundayız deyip, trafik polisi, hem de yasa yaparak limana soktuk. Bu Yasaya limanı kirleten deniz araçları anında yakalanıp, cezası alınacakmış. Neyle yakalayacaksınız siz? Sizin bir kere deniz polisiniz yok. Hangi vapurun denize ne attığını nasıl yakalayacaksınız? Böyle bir durumunuz yoktur. Dolayısıyla o madde de buraya işte iş ola, bir gün lüzum eder misaliyle Yasaya konmuş ve hiç bir yan önlem alınmamıştır.

(Meclis Başkanı Sayın Hakkı Atun Başkanlık Kürsüsünü
Meclis Başkan Yardımcısı Sayın Dt. Sait Güven'e devreder.)

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sonuç olarak biz ToplumcuKurtuluş Partisi olarak Yasayı yeterli bulmuyoruz. Bu Yasa ile yurttaşlarımızın ve ülkemizin çevre sorunlarının giderileceğine inancımız yoktur. Bu düşüncelerle oyumuz ret olacaktır. Saygılar sunarım.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Hüseyin Angolemlî.
Buyurun Sayın Alpay Durduran...

ALPAY DURDURAN (Lefkoşa)- Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; dünyada giderek artan bir çevre bilinci vardır ve çevre bilinci çok geniş bir şekilde yayılırken, aynı zamanda kapsamı da giderek genişlemektedir. Gürültüden, yeraltı sularının kirlenmesine, havanın kirlenmesine ve hatta göze çirkin gelen manzaralara kadar yayılmıştır ve bu da gayet doğaldır. Bu aynı zamanda insanlığın teknik ilerlemesi, ilişkilerinin ilerlemesi ve dolayısıyla dünyanın küçülmesini de beraber getirmiş ve sonuç olarak da devletler arasındaki ilişkileri artırmış, işbirliklerini artırmış ve hatta devlet hudutlarının karakterini değiştirmiştir. O kadar ki dünyada büyük federasyonların oluşması, büyük ortak pazarların oluşması, büyük işbirliği örgütlerinin oluşması ile dünyayı birleştirmeye doğru giden bir bilinç yaratmıştır ve bu da gerekli ve yararlı olmuştur.Yalnız çevre politikalarına dayanan siyasi akımlar doğmuş, bazıları Meclislerde, Yasama Organlarında temsil etmeyi de öngörmüşler ve Meclislere de girmişlerdirler.

Bu kadar önemli hale gelen bu konu bizim ülkemizde ise tam tersine yıkılan bir çevre ile karşılanmaktadır. Ne yazık ki 1950'lerin Kıbrıs'ının temizliği, çevre

düzeni, denetimi ve kontrolü bile kalmamıştır. Ülkemizin şantiyeye döndüğü söylenmektedir. Bu söylenirken şantiyenin bir çalışma yeri olduğu ifade edilmek isteniyor. Ancak gerçekte başka birşey daha anlatılıyor. Gerçekten ülkemiz bir şantiyeye dönmektedir. Neden? Çünkü şantiye bitmemiş, bitirilmemiş bir çevrenin adıdır. Etrafta çimento artıkları, kireç-alçı artıkları, yarı kullanılmış boya kutuları artıkları, skaloşa artıkları, tahta artıkları, demir artıkları, çöpler, derme-çatma işçi barınakları ve mühendislerin yararlandığı bir-iki yazıhane gibi yerler demektir. Bakım yok, denetim yok, başı bozukluk, yıkıntı ve çöküntü demektir ve ne yazık ki ülkemizin manzarası da budur. Bir örnek vermek istiyorum. Tekrar bir örnek vermek istiyorum.

1958 yılında Lefkoşa'nın bugün kenarında kalmış ve yalnız Aykasiyano ile birlikte, yani Rumların yürüyüşleri ile, sınır olaylarıyla birlikte anılmakta olan bölgesinde, doğu ucunda bir mahallede ikamet etmekteydim. Bir gün Belediyenin memuru geldi ve altı şilin ceza kesti. Ceza kesmesinin nedeni şuydu: Yağmur oluğu sökülmüş ve aralığından akan yağmur suları oluğun kanarına çarpıp sokağa damlamaktaydı.

Şimdi dün baktım daha aynı eve, yağmur oluşu yok artık. Gerekli olmaktan çıkmış. Yazıhanenin yanında bu devletin madari iftiharı olması gereken tarihi bir bina var. Son toplantıda size 1879 yılının raporunu okudum. O raporda da ifade edildiği gibi, haberleşmeye verilen önem dolaşısıyla zamanın koloni idaresi özel bir görevli göndererek, Posta hizmetlerini kurmuştur. Ve bugün dağıtılan takvimlerde Ocak ayının bulunduğu sayfada eski Lefkoşa'nın bir fotoğrafı var. O fotoğrafta bakımlı, temiz bir Posta Binası görülmektedir. Bu tarihi binanın olukları çürümüşdür, delik deşiktir. Gelen geçenin başına yağmur sularını akıtmaktadır. Bu devlet çevreyi kirletmektedir. Nerde kaldı çevreye baka. Bu tarihi bina, sarı taştan yapılmıştır. Yağmur suları sarı taşın üzerinde bir süre durursa içindeki mikrosbiki miktarındaki küçük parçaları bomba gibi patlarlar, yüzeyini parçalarlar ve sarı taş çürür ve ölür, sarı taşın ölümü bundandır. Onun için yağmur suyu olukları mutlaka gereklidir tarihi binalarda. Bırakınız kaldırırda gezen insanları gezebilirse şayet başlarına akan suları, binanın ayrılmaz bir parçasıdır.

Geçen hafta Mimar ve Mühendis Odaları Birliğinin vize bürosuna gittim. Onaylanmakta olan inşaat projelerinde yağmur oluşu gösterme mecburiyeti yoktur. Mimarlarımız yağmur oluşu göstermekten vazgeçtiler. Her şeyimizle çürümekteyiz.

Mağusa'ya bakarsanız geri kalmış bir kasaba. Girne'ye bakarsanız gari manzara, etrafta lüks dükkânlar, kharıl harıl bir ticaret gider. Ama Girne 1950'lerin Girne'si olmaktan çok uzak. 80 cm'lik asfalt yolları olan o daracık Girne sokaklarını hatırlıyorum, pislik diye bir şey görülmezdi. Yasal yetkiler aynı. Müesseseler kurumlar aynı, personel katlanmış, çoğalmış, gelmiş bugüne kadar. Ama çevreye bakım diye bir şey yok. Şu başkent haline bakın. Başkent de aynı. Hangi sokağın köşesinden durup bakarsanız bir inşaat ortağı, bir çöp yığını,

gözlerimizi batar. Bu Lefkoşa'da sinek diye bir şey yoktu, sinek döndü geldi. Zavvalı yavrularımızın başucunda kanserojen sinek savarları yakıyoruz. O kolinler, kanserojen olduğu saptandığı için pek az bulunup kullanılıyor. Ama o ısıtıp kokusu etrafı tutan kimyasal sinek savarlar, kiminin hap, kimin pat dediği o maddeler de kanserojen. Onlar da ispatlandı. Ama yine de yavrularımızın ciğerlerine bunları pompalamak mecburiyetinde kalıyoruz. Çünkü sinekler artık uyutmuyor evlâtlarımızı. Biz büyüdük., Bu yaştan sonra kanserojen madde pompalanmış, ömrümüz fazla kısalmaz diyebiliriz. Evlâtlarımızı katlediyoruz. Bu ülkede bir tarih yaşandı. Dünya Sağlık Örgütü'nün kayıtlarında sinekle mücadele, çevrenin temizliğiyle mücadelede örnek olarak hâlâ aramızda yaşamakta olan Doktor Aziz Bey, ben doktor diyorum, sıhhiye memuru Aziz Bey, ismi geçmektedir. Ve Kıbrıslı bununla dünyada tanınmaktadır ve iftihar etmekteyiz. Bir adada ilk defa olarak bir yığın hastalık temizlendi. Petrol zengini Suuidi Arabistan hâlâ daha Draumdan kurtulamadı. Bizim gençliğimiz ise Draumun ne olduğunu bilmez.

Bunlar temizlendi. Bu kadar disiplinli çalışmaya alışmış, yatkın bu toplum bugün kendi bölgesinde bir rezalet yarattı. Herkes ilerlemeye çalışırken biz geriledik. Sanayileşip de hava kirliliği yaratanlar var dünyada. Bunun acısını çekip bundan kurtulmaya çalışanlar var. Yeni sanayileşmeye çalışan Türkiye gibi idari bakımdan geri ülkelerde tarih yeniden yaşanıyor, yine çevre kirleniyor. Bizde sanayileşme de yok. Nasıl bunu yapabiliyoruz? Nasıl bunu gerçekleştirebiliyoruz hayret edilecek bir şeydir. Yasalar aynı, kurumlar aynı, yetkiler aynı, insanlar da aynı kültürün mirascıları olmalı. Ama bugün görüyoruz ki yaşanamayan bir çevre yarattık kendimize. Yediğimiz, içtiğimiz zehirlendi. Kanserojen maddeleri devamlı vücudumuza pompalıyoruz. Dünya Sağlık Örgütü'nün kabul ettiği limitin üstünde mi, altında mı tartışması yapıyoruz. Süt az içiliyormuş, onun için Dünya Sağlık Örgütü'nün kabul ettiği standardın da üstünde kanserojen madde alabilirmişiz diye yorumlar yaparak kanserojen maddeleri buyurun yeyin diyor bize devletimiz. Bir gün bir laboratuvardan açıklama yapılır, kanserojen oran Dünya Sağlık Örgütü'nün kabul ettiğinin üstündedir, ötekisinde açıklanır altındadır. En son birisi Fransa'dan getirtmiş bir tane, bulunmuyormuş. Bir görünüyor bir kayboluyor serap misali mübarek. Ama bu maddelerin bu ülkede ondan sonra toplatılmasıyla devlet de tastik etti ki bu kanserojen maddeler kullanılmaktaydı, kullanılmaktadır. Yani bu devlet kanserojen madde olup olmadığını bile saptayamayacak hale geldi. Bir yığın da kimyasal zehir ve saire artan zengin tüccarlarımız nedeniyle, artan gelirler dolayısıyla bu ülkeye getirilebilmektedir. 4.000 Liraya salatlığın, hıyarın satıldığı, 6.000 Liraya domatesin satıldığı bir ülke haline geldik. Dolayısıyla bu maddeler kullanılabilir.

Hormonlar üzerinde kimseye inanmazsanız alın TÜBİTAK yayını Bilim-Teknik dergisinde bilimsel çeviriler vardır. Artık anlatılmaktadır ne kadar tehlikeli maddeler olduğu. Nasıl kullanılması gerektiği anlatılmaktadır. Kim bunları denetleyecek? Bunların kullanılıp kullanılmadığını hangi laboratuvarlar saptayacak? Hangi olanakları yaratacağız? Bunları yaratmadan kullanılmasına, ülkeye girişine nasıl müsaade edebiliyoruz? Hava kirliliği yok olan ormanlarımızın yarısı nedeniyle bir toz kirliliği haline geldi. Eskiden sokakta arabasını bırakanlar sabahleyin kalktıklarında test edebilirler ne kadar toz biriktiğini çığla arabasının üzerinde. Bugün ne kadar biriktiğini de kıyaslayabilirler ve kıyaslayabiliyoruz bugün. Bugün artık o duruma geldik ki her gün arabalarımızın camlarını temizlemesek önümüzü göremeyeceğimiz kadar toz birikmektedir camların üzerinde çığlı günlerde. Nefes aldığımız havada bu tozlar bulunmaktadır ve bütün sert parçacıklar gibi bunlar da kanserojen bir madde olarak işlev görmektedir vücudumuzda. Herşeyimizle bu çevreyi kirlettik.

Gözümüze gelelim. Göz zevki her uygar insanın bir isteğidir. Dağ-taş çirkin reklâmlarla doldu. Kimin yetkisi var? Kimsenin yetkisi yok oldu ansızdan. Eskiden olan yetkiler belli konular ortaya çıktığında hemen ortadan kalkmaktadır. Halbuki yasalar var, yasalar görününün denetim yetkisini de getirmektedir. Kasabalarımızda tabelalar var.

Tabelâlar çirkin bir gecekondu manzarası vermektedir sokaklarımıza. Yasalar yetki veriyor. Tabelâların boyutunu, rengini, biçimini saptayabilirsiniz ve istediğiniz yerde astırtabilirsiniz. Astırtacak yerleri de siz tesbit edebilirsiniz. Herşeyi denetleyecek, her türlü yasanız var ama sonuçta bakıyoruz ki kimse kendi üstüne düşen görevi yapmamaktadır. Kaldırımların üzeri otopark oldu. Uzağa gitmeye gerek yok. Çıkın burdan Meclisten ışıklara gelince sola dönün, iki kaldırım nasıl olmuşsa kalmış kaldırım var orda, o kaldırım artık otopark oldu. Nerde yürüyeceğiz? Talihli olan buldu dört tekerlek bindi üstüne dolaşüyor. Ya araba alamayacak duruma olanlar? Ya sağlık nedeniyle araba kullanamayacak olanlar? Ya sakatlar? Onlar nerde dolaşacaklar? Hızlanan trafik, hızlanması için iki gidiş iki geliş yollar, üç gidişli tek yollar, büyük rayma yapılan kasabalarımızda bu insanlar nerde yürüyecekler? Kapı açma hakkı bir yola, bir geçide bize ait olan yani hangi kasabadaysa o kasabanın halkına, ahalisine ait olan yol, kapı açma yetkisi yerel yönetim tarafından verilir. Aksi halde kapı açılmaz. Bir yerde bina çekilmişse ve kaldırım için veya yol için parça ayrılmışsa orası bize aittir. Halka aittir. Bizim bu haklarımızı korumak devlete düşer. Yerel yönetimlere düşer. Benim bu kaldırımına hiç kimse su atamaz, damla damlatamaz, tüküremez, çöp atamaz, inşaat artığı yığamaz, araba parkedemez, motosiklet parkedemez. Saksı da koyamaz, yolu kesemez. Uzağa gitmeye gerek yok. Devleti ilan eden Ulusal Birlik Partisi Merkezinden aşağıya doğru bakın kaldırımın üstünde iki tane saksı, üç tane saksı boydan boya kaldırımı kesmiştir. Nerden yürüyeceğiz? Kim bu, hem de devlet müessesesi olarak bilinen vakıflara bu yetkiyi vermişti ve benim kaldırımımı saksılarla kesmiş, benim geçişime mani olmuştur? Orda o kaldırımda bulunanlar, gezenler, oturanlar vesaireler şikayet ediyorlar. Şikayetini dinleyen yok. Geçin aşağıya, Tekke Bahçesinin önüne, Tekke Bahçesinin önünde bana ait bir kaldırım var. Bize ait. Biz Lefkoşalılara

ait kaldırım var. Kaldırımın üstüne attılar saksıkları, kestiler yolu. Kesemezsiniz kaldırımları. Nerden geçeceğiz, daracak bir sokak, hızlı bir trafik, hızlandırılmış bir trafik. Bu Kasabanın içerisinde trafiği hızlandırmak cinayet demektir. Buna rağmen hızlandırılmış bir trafik. Dört tekerlek bulup binen talihlilere hızlı geçiş imkanını vermek için hızlandırılmış bir trafik ve ben yaya, kaldırımında yürüme hakkı esirgenmiş. Nasıl yapılıyor bunlar? Bir yıl o kaldırım kapalı kaldı. Kaldırımın üstüne bir şey koydunuz kaldırımı işgaldir bu. Bukaldırımın işgali cezası vardır, ödeyeceksiniz. İzin alacaksınız. Müsaade edildiği kadar kullanacaksınız ve her gün de onun kirasını ödeyeceksiniz. Kime? Lefkoşa ahalisine. Bana ödeyeceksiniz ve bu para bana belediye hizmeti olarak gelecek. Bunlara kimse dikkat etmemektedir. Hemen hemen her sokakta inşaat artıkları yol kenarlarında yığılmakta, benim hakkım çiğnenmekte, benim hakkım kullanılmakta ama benim yerel yönetimime bir kuruş para verilmemektedir.

Yasalar yığılmış, yetkiler alabildiği kadar, biraz sonra okuyacağım, ve bu durumda olan bir ülke haline geldik.

Yasalar var, kurumlar var, artan personel var. Ansızdan hepsini cip inkâr Allah Kerim hatırlamaz olduk. Yasalarımız diyor çki, birl yerden toprak alırsanız. o aldığınız toprak kadar başka bir toprağı koyup orasını kapatmanız şarttır. Bir yerden kum, çakıl, alırsanız, tekrar dolduracaksınız. Parasını da ödeyeceksiniz. Çünkü, kamu malıdır bu. Halkın malıdır. Devletin malı değildir. Devlet de halkındır. Halkın malıdır. Bugün, Güzelyurt Deresinden alınan çalılın sahibi benim. Ordan kim alırsa, bana para verecek. Benim malımı kullanmaktadır. Bana para verecek, dönecek kapatacak orasını yeraltı çsularının sızmasına yardımcı olmamak için, çevreyi bozmamak için gerekli bütün tedbirleri alacaktır. Yasalar bunu emrediyor. Hükümet soruyor. Yasal yetkim var mı benim? Yapabilir miyim bunu. Benim malıma birisi girecek, benim malımdan birşey alıp gidecek ve ben buna karşı tedbir alamayacakmışım. Bunu iddia etmek cahillik, bunu iddia etmek aymazlıktır. Böyle birşey olamaz. Aman yasal yetkimiz yoktur, aman yasal yetkimiz yoktur. Hemen güçlü bir çevre çıktı mı orta yere, yasal yetkiler ortadan kalkmakta, kurumlar da hemen boyun eğmektedir. Bir yasa daha geçireceğiz şimdi ne olacak- Sadece bir yasak savma. Başka birşey olacağı yoktur. Tarımsal ilâçları denetlemek için yetki yokmuş. Ansızdan yetki kayboldu. Tamam, yetki yok iddiasındasınız. Daha fazla yetki kullanıp daha etkili hale mi geleceksiniz? Geçsin bir yasa. Geçti bir yasa. Ne oldu? Tarımsal ilâçlar denetlendi mi bu yasa geçti geçeli? Yok. Yine aynı lâflar. Yine yasal yetkim yok, yine ne yapacağımı bilmiyorum iddiası ve herşey olduğu gibi gitmektedir. Neden oluyor bunlar? Çünkü, yasalar genel tanımlar yapar yalnız. Yasaların nasıl uygulanacağı ayrı bir yasama konusudur. Kuruluş Yasaları, bunları sağlamalıdır. Halbuki kuruluş yasaları geçirilirken baktık, bu özel yasalardan da daha genel olarak konuları düzenlemiş, dolayısıyla kimin ne yapacağı, nasıl çalışacağı belli değil. Geçen gün dikkatimi çekti. Para üzerine yazılmış basit bir kitap. Kendi kendine öğren diye yazılmış olan basit kitaplardan birisi.

NACİ T. USAR (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Yani,
Nasrettin Hoca Keloğlan'a öğretiyordan değil.

ALPAY DURDURAN (Devamla)- Değil. Bugün ülkemizde büyük bir soygun vardır. Doların 770 Türk Lirası değeri olmasına rağmen 2500 liraya yakın satın alınabilmesini sağlamak için getirilen karmakarışık bir sistem vardır Türkiye'de. Biz de ithal ettik o karmakarışık sistemi. Avrupa Topluluğu da çıkamadı işin içinden. Türkiye müracaat etti, baktık. Allah, Allah saçma sapan bir düzenleme dernek kurulmuş ara yerde ve sibil malları Türkiye, sanayi ürünü diye düzenliyor ama, üçte birisi fiyatına gider. Hiçbir standardı olmayan mallar. Ve bu, bu Dolar tarifelerini de ona göre oluşturmuş.* Doların Türkiye'deki alım gücü 770 lira civarında, Türkiyeli ise Doları 2500 liradan satın almakta. Bu bir soygundur. Bu soygunun boyutunu saptayabilmek için, çünkü, biz bu düzeneği de tam olarak kuramadık bu ülkede. Dolayısıyla bizde başka türlü bir soygun var. Bunun hacmini hesaplamaya çalışıyorum. Onun için açtım bu kitabı okudum. Kapağını açtığımda, kitabın korunması için konan sayfanın üzerinde bir özdeyiş var. Diyor ki "bir akıllı adama, bir yönerge verin, daha da akıllı olur. "

"Give an instruction to a wise man he will be yet wiser" diyor. Daha da akıllı olur. Biz hepimiz o kadar akıllıyız ki bize yönerge vermeye gerek yok. Dilimde tüy bitti, girdim gireli 1975'ten beri bu Meclise komitelerde, Genel Kurulda tanımyalın işi, tanımlayın ve işin sonucunun değerlendirilmesi için iş değerlendirmesini kim yapacak belirleyin, iş değerlendirmesinin nasıl yapılacağını da belirleyin, şikâyetlerin nasıl yapılacağı anlaşılmalı, yapanlar da sonuçlarını ortaya koydukları için onlara göre muamele görsünler, onlara göre terfi etsinler, onlara göre makamlara atansınlar. Başarı elde etsin, bu yapamadı, kim başarılı kim başarısız belirleyin. Bir tek şey belli, nüfusluysanız seçmen üzerinde ve iyi yaltaklık yapabilirsen, kendini satabilirsen yukarılara seni Üçlü Kararnamelerle nihayet bir yerlere atarlar ve bu devletin nimetlerinden istifadeye devam edersin. Bunu beceremeyenler belirlenmiş bir görevle bir kenarlarda kalırlar, yalnız bir-iki birim zorunlu olarak yapılması gereken işler vardır. Örneğin bütçe hazırlamak şarttır. Öyle bir dairede. Vergi toplamak şarttır, öyle bir dairede yalnız belirli birimlerde, yalnız bazı memurların anası ağlamakta, geri kalan taraflarda ise örgü ören bir bayan, gazete okuyan bir erkek imajında memurlar bulunmaktadır. Bunlar oldukça, durum böyle oldukça bu devletin artan kamu görevlisinden bir hizmet beklemenin olanağı yoktur. Şimdi bakıyoruz bu çevre yasası da aynı şekilde çok genel tanımlarla bu işleri kapatmaktadır. Ben birinci soru olarak şunu soruyorum: Hangi yetki eksik ki siz ekliyorsunuz? Budur önemli olan. Bunu çevrenin tanımı getirecek. Çevrenin tanımını o kadar ayrıntılı ve güzel bir şekilde yapacaksınız ki kullanılacak makam bazı yetkileri bunun içerisinde bulamayacak ve o makamın yetkisi bu daireye verilecek. Bu daire de bilecek ki bu bu bu bu yetkileri falan bakan, bu bu bu yetkileri

falan bakan kullanmaktadır, bu bir-iki yetki de kullanılmamaktadır. Ya biz yapalım bunu bilfiil, geri kalanını da gözetleyelim, veyahut da bunun içinde bir örgüt ayarlayalım, bir makama verelim bilfiil uygulamasını, ondan sonra hepsini birden denetleyelim. Bu ancak böyle önlemler alınabilir. Çevre gibi geniş kapsamlı bir konu müdahale etmedik alan bırakmıyor. Dolayısıyla bana göre ancak genel bir gözetim olayıdır. Burada ise ne koyuyoruz suçlar, cezalarla tanımlanmış, genel olarak yapılacak olan görevler de belirlenmiş, sözüm ona yetkiler de verilmiş ve kaç personel toplanabilirse buraya, o kadar personel toplanacak ve diğer yetkililerin yanında bunlar da aynı işleri yapmaya koşturacaktı. Ne diyor? Çunu atamazsınız diyor. Atık madde atamazsınız. E zaten atık madde atamazsınız çok daha ayrıntılı bir şekilde yerel yönetimlere verebilirsiniz. Sağlığa aykırı birşey yapamazsınız. E sağlığa aykırı bir şekilde birşey yapılırsa bunun içinde Sağlık Bakanlığını görevlendirmişsiniz, nedir yapacağınız? Görüntü konusunda bile belediyelere yetki verebilirsiniz her sokağın, her binanın görüntüsünü düzenleyebilir, yetkisi vardır. Görevi vardır, bunları yapması gerekir. Onlar hakkında da birşey alamazsınız. Ben soruyorum şimdi. Nedir bu yasa, ne getirecek? Gerekçesine bakıyorum, çevrenin korunması, iyileştirilmesi suretiyle toprak ve hava kirlenmesinin önlenmesi için yapılacak düzenlemeleri ve alınacak önlemleri belirli hukuki ve teknik esaslara göre düzenlemektedir. Yani hepsini bir tarafa bıraktı, kendisi belirli hukuki ve teknik esaslara göre düzenliyormuş bu yasayla, bununla. Bununla düzenliyormuş. Bir teksir kâğıdına yazılmış büyük büyük harflerle, seyrek seyrek yazılar ve kaç sayfa tutuyor? Sekiz sayfa, sekiz-on sayfa, sekiz-dokuz sayfa. Dokuz sayfayla bu işi halledecekmış.

Bu mümkün müdür? Hangi alleme bunu yorumlayacak ve kendine görev bilecek bunu ve kendiliğinden koştiracak? Siz memur istemiyorsunuz. Siz bir dahi istiyorsunuz bir. Bunları yorumlasın. Bir fevkalâde bilgili insan istiyorsunuz. Üç, kendiliğinden hareket edip, sabit bir baremden kıt kanaat geçinmeyi de kabul edecek bir peygamber ruhlu adam istiyorsunuz bu işleri yapsın. Başka birşey değil. Peygamberlerin devri geçti. Hz. Muhammed son Peygamber dediler, Kuran'ı Kerim'de de kapattılar bu hikâyeyi. Nerden bulacaksınız bunu? Bu şekilde yönetim dünyanın hiçbir çağdaş devletinde düşünülmemektedir. Akla bile gelmez. Ne yapılacağı telefon kapılarında gördüğümüz gibi ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir memurların. Nasıl, kaldırın ahizeyi, düt sesini bekleyin. Düt, düt derse bilmem ne yapabilir. Drrrrt derse çevirin falan gibi tarifler vardır. O kadar ayrıntıda bu görevler düzenlenmektedir dünyada. Size bunun hacimlerini bir konuşmamda anlattıydım. Hem de Friedman gibi bürokrasiye düşman bir insanın gereklidir diyerek yazdığı bir kitapta hacimlerini anlattım. Bu Meclisin kitaplığı, bu salonun bu duvarı, bir memur kitlesinin yapacağı görevler için yazılmış olan genel yasal tüzükleri almaz. O kadar çoktur. Bu Meclisin, bu duvarının her tarafını yapsanız bu duvar, bu tüzükleri almaz. Nerde bizde bunlar? Bunlar vardır büyük ölçüde. Tüzük olmayıp, genelge ve emir şeklinde verilmiş olanlar da vardır. Bir tahsildarın, bir yurttaşa on yedi cins vergiyi tahsil etmek için nasıl yaklaşacağı, nasıl muamele edeceği, alamadıysa ne gibi işlemler yapacağı hepsi de yazılı rehberler şeklinde getirilmiş genel emirler olarak verilmekte ve tahsildarlar da onu takip etmekteydiler. Tahsildarın çihhtiyacı yoktu başka bir yere baksın. Rehberini okurdu, adım adım yapardı.

Şimdi seçime gidiyoruz. Açıp bakacaksınız Seçim Yasasını. Seçim Yasasında sandığın nereye konacağı, hangi formanın nasıl konacağı, nasıl atılacağı, nasıl doldurulacağı, yanlış olanların nasıl değerlendirileceği hep yazılmıştır. Yetmemiştir, tüzük çıkarılmıştır. Sandık Kurulunun sandıkları nasıl açacağı, hangi şekilde sıralayacağı, hangi şekilde tutanak tutacağı, hangi şekilde toplama, çıkarma yapacağı ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Tek tek oyların bir tikle nasıl işaretleneceği bile yazılmıştır. Bunların yapıldığı bir çağdaş yönetim ancak, dünyada geçerli olabilmektedir. Nerde bunlar? Yok muydu? Bunlar, büyük ölçüde ülkemizde vardı. Ama, biz hepsini inkâr ettik. Geçmişin bir iyi mirasını rezil miras eyledik. Sokak adları, taşın toprağın adlarını değiştirir gibi mazimizi de değiştirdik ve cahiller ordusu haline geldik maalesef ve yürürlükte olduğu Anayasa tarafından da bir kez daha 1985'te teyit edilen 1963'e kadar geçerli olan bütün mevzuat, bütün kurallar, emirler, genelgeler, tüzükler, byrıl denen mevzuatın tümü ve amme emstrümanı deyip de çevirmekte zorluk çektiğimiz, bütün o kurallar, hepsi de memurların eline ulaştırılmadı, hiç kimseye okutulmadı ve ortadan kayboldular. Bugün ben arıyorum bir milletvekili olarak yıllardan beridir, hiç değilse tüzüklerin ve 1960-1963 arası yasalarını birleştireyim de ben yapamıyorum. Çünkü, hiçbir kopyesi yok. Verip parayı satın alamıyorum. Al fotokolisini çıkar da gel. Fotokopi parası da ateş pahası. Onun için ben toplayamıyorum ve %90'ını da bulmak mümkün değildir. Hiçbir yerde. Hiçbir devlet dairesinde onları uygulamakla görevli olan dairede bulamamaktayız.

Onlarla ilgili olarak dava görmek gibi dolaylı bir görev yapmakta olan savcılığın veyahutta mahkeme kitaplıklarında bazılarını bulabilmekteyiz. Çok yazık, çok yazık. Böyle giderseniz hiçbir şekilde bunlara çare bulacak değiliz. Bu Çevre Yasası da maalesef bunun en kötü örneklerinden birisi olmaya ayadır. Çünkü ayırmadınız yetkileri. görevleri, biz o kadar titizlikle söyledik ki, dilimiz o kadar yandı ki içtüzüğüne bile Meclisin açık maddeler koyduk, dedik ki başka yasalarla düzenlenmiştir. Şey varsa ona atıfta bulunan yasalarla maddeyi belirleyin ve buna ne kalacak? Hangi yetki kalacak? Hangi görev kalacak gösterin diye kurallar bile getirmeye çalıştık. Ama kim kime, dum dum. Başka yasalardaki yetkiler bu tarafa deyip bu tarafa gelen bütün yetkilerini de vermek yöntemi aynen devam edip gitmektedir. Şu tanıma bakalım:

"Çevre, insanın bütün sosyal, biyolojik, fizyolojik, ve kimyasal faaliyetlerini sürdürdüğü ortamı anlatır. Ne kaldı geriye? Sosyal dediğine göre içine kültür de girdi, uygarlığın bütün unsurları girdi. Biyoloji de girdi, fizyoloji de girdi, kimyasal da girdi. Bir tek mekanik dışarda kalmış gibi görünüyor ki o da dahil olsa gerek.

"Atık" maddesine bakalım. "Herhangi bir faaliyet sonucunda çevreye atılan veya bırakılan zararlı maddeleri anlatır." Bu da öyle bir genişlikte tanımlandı ki, canınızın istediğini koyabilirsiniz. Canınızın istemediğini de bunun dışında tutabilirsiniz. Keyfiniz bilir artık.

"Çevre korunması, ekolojik dengenin korunması" nr olduğunu tanımlayabilmek için bir ekoloji uzmanı olmak gerek. "Havada, suda, toprakta kirlilik ve bozulmaların önlenmesi ve çevrenin iyileştirilmesi için yapılan çalışmaların tümünü anlatır." Kime ne kaldı? Ne Su Dairesine bir şey kaldı, ne yerel yönetime birşey kaldı, ne Sağlık Bakanına bir şey kaldı hatta ne de Eğitim Bakanına bir şey kaldı. Ne kaldı?

"Çevre kirliliği, insanların her türlü faaliyetleri sonucu, havada, suda ve toprakta meydana gelen olumsuz gelişmelerle" neyse olumsuz "ekolojik dengenin bozulması ve aynı faaliyetler sonucu ortaya çıkan koku, gürültü ve atıkların çevrede meydana getirdiği arzu edilmeyen sonuçları anlatır." Kim arzu etmeyecekmiş bunu? Öznesi yok bu cümlenin. Dolayısıyla kimin arzu etmediği veya arzu ettiği de belirtilmemiş. Keyfi bir yetki veriliyor. Arzu et veya etme diyecek birisi kim olduğu da belirlenmemiş, dolayısıyla keyfidir.

"Kirlitene" bakalım, fiilleri sonucu doğrudan veya dolaylı olarak çevre kirliliğine neden olan gerçek ve tüzel kişileri anlatır." Yani maşallah ben insanlıkla ilgili doğanın tümünü denetim altına almak istiyorum bana en kısa şekilde bunları nasıl ifade edebilirsin desek birisine, bu şekilde ifade eder. Yapacak işleri de tabii sonunda tanrıya havale etmiş olur ve bu iş de kapanır. Amacına da bakalım Yasanın.

"Bu Yasanın amacı, ülkede yaşayan tüm yurttaşların ortak varlığı olan çevrenin korunması, iyileştirilmesi, su, toprak ve hava kirlenmesinin önlenmesi için yapılacak düzenlemeleri ve alınacak önlemleri belirli hukuki ve teknik esaslara göre düzenlemektir." Ülkede yaşayan tüm yurttaşların ortak varlığı olan çevre. Ne kaldı? Hiçbir şey kalmadı. Bunun içerisine elbette ki trafik de girer, hem çevreyi kirlitmesi, havayı kirlitmesi bakımından hem de insanları öldürmesi bakımından çünkü biyolojik, ekolojik şeylerin başında insan hayatı gelir. Dolayısıyla trafik de girer, ev açma, sirkata kadar bütün herşey de bunun içerisine dahildir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; böyle bir yasayla hiçbir wise man'e, akıllı adama, bir instraction, bir yönerge vermiş olmamaktayız. Genel, en genel anlamda amin duası çekecek bir daire yaratıyoruz. Hiçbir mahkemede de bu kadar somut delillerle ancak ispatı kabul eden hiçbir böyle bir mahkemede de, bunlarla ilgili suçlar hakkında dava açıp da dava kazanmanın olanağı yoktur. Buna rağmen komite, Allah razı olsun, demiş ki cezalar ağırdır ve artırdım da demiş bazı yerde ve güya birşey yapmış oldu. Kâğıt üzerinde cezaların bulunmasının hiçbir öneminin olmadığını çmaalesef hukuk devletinin bulunmadığı ülkemizde acıyla görmekteyiz. Onun için bundan da bir yarar beklemenin olanağı yoktur. Tekrar ediyorum. Eğer birşey yapmak isteniyorsa, birinci yapılması gereken iş, çevreyle ilgili ayrıntılı bir tanım yapmak. Çevreye zarar veren, çevre kirliliği tanımına giren nedir, onun tanımını yapmak ve bundan sorumlu olanların tanımını yapmak ve suçta birinci husus basittir. İkincisi; fiille fail arasında direkt ilişkinin bulunmasıdır. Bunları tespit etmek, bunların tanımını yapmak ve ondan sonra kimdir bu konularda yetkili, onların cetvelini çıkarmak ve o cetvelde eksik olan neler varsa, onları belirleyip, onunla ilgili bir daire, ki gerekliyse, bu iş hacmi bir daireye gerek duyurtuyorsa öyle bir daire kurmak ve bu daireyi de genel olarak bir gözetim organı haline getirmek gereklidir. Eğer birşey yapılacaksa ancak bu gereklidir. Yoksa, bundan fazla başka birşey istemeye zannederim bu devletin hakkı yoktur. Bakalım. Elimizde Yerel Yönetimler Yasası var. Belediyeler Yasası var.

BAŞKAN- Sayın Durduran, kaç dakikalık konuşmanız daha var acaba?

ALPAY DURDURAN (Devamla)- Bir yarım saat daha var efendim.

BAŞKAN- Yarım saat daha varsa, gruplar arasında bir anlaşma olmuştur. Görüşmeleri burada kesmem gerekecektir.

ALPAY DURDURAN (Devamla)- Peki efendim.

BAŞKAN- Özür dilerim sizin için.

ALPAY DURDURAN (Devamla)- Estağfurullah.

BAŞKAN - Gelecek Birleşimde artık herhalde devam edeceksiniz. Teşekkür ederim Sayın Alpay Durduran.

Sayın milletvekilleri; gruplar arasında varılan anlaşma gereği görüşmeleri burada kapatıyorum. Gelecek birleşim, yarın sabah saat 10.00'da size dağıtılan gündemle yapılacaktır. Birleşimi burada kapatıyorum. Teşekkür ederim.

Kapanış Saati:13.30.

../6050

CUMHURİYET MECLİSİ
27'nci Birleşim
4 Ocak 1990, Perşembe
Saat: 10.00

GÜNDEM:

- I. BAŞBAKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI.
- II. ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER:
- III. SEÇİMLER VE OYLAMASI YAPILACAK İŞLER.
- IV. SORULAR
- V. GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASI.
- VI. GÖRÜŞÜLECEK TASARI VE ÖNERİLER İLE KOMİTELERDEN GELEN DİĞER İŞLER:
  - (1) Üst Kademe Yöneticileri (Değişiklik No.3) Yasa Tasarısı (Y.T.No:378/5/89) ve İdari ve Sosyal İşler Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu.
  - (2) Çevre Yasa Tasarısı (Y.T.NO:309/4/88) ve İdari ve Sosyal İşler Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu.
  - (3) Devlet Üretim Çiftlikleri Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasa Tasarısı (Y.T.NO:167/2/87) ve Kuruluş Yasa Tasarılarını İnceleme Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu.
  - (4) Yüksek öğrenim ve Dışilişkiler Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasa Tasarısı (Y.T.No:257/3/88) ve Kuruluş Yasa Tasarılarını İnceleme Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu.
  - (5) Kıbrıs Türk Devlet Tiyatroları (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasa Tasarısı (Y.T.No: 181/2/87) ve Kuruluş Yasa Tasarılarını İnceleme Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu.

- (6) Başbakanlık (Kuruluş, Görev ve alışma Esasları) (Değişiklik) Yasa Tasarısı. (Y.T.No:362/4/89) ve Kuruluş Yasa Tasarılarını İnceleme Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu.
- (7) Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi (Kuruluş, Görev ve alışma Esasları) Yasa Tasarısı. (Y.T.No:368/4/89) ve Kuruluş Yasa Tasarılarını İnceleme Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu.